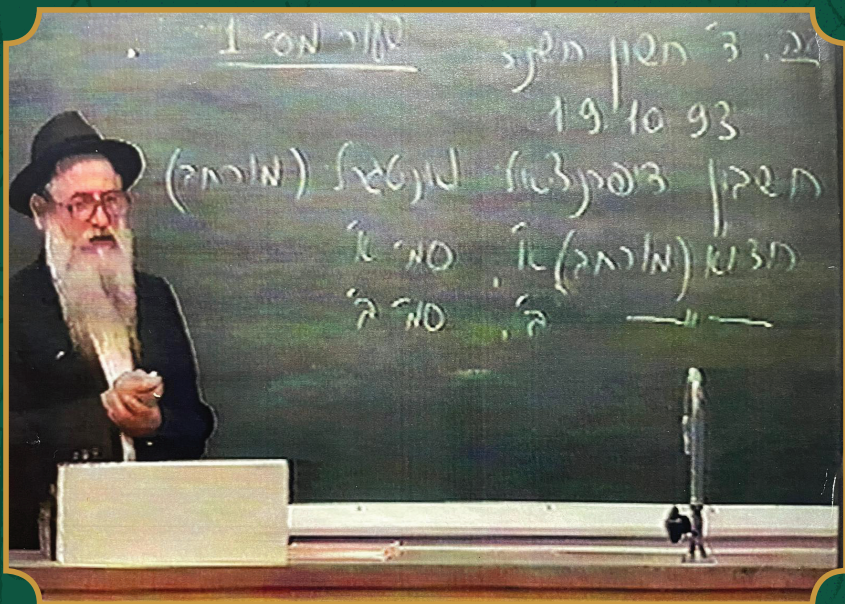

ZEIDE NAFTALI'S FORMULA *for* VALUE-BASED LIVING

The story of the mathematician who prioritized
Yidishkeit and mesiras nefesh in the *order of operations*.

תשורה מחגיגת הבר מצוה של התמים נפתלי הכהן ש"י בלוי
כ"ח אלול ה'תשפ"ג - שנת הקהל

Reb Naftali Kravitsky, a"b

CREDITS

Compiling, Researching, and Writing:
Rabbi Yankel Oster

Layout & Design:
Peninah Baumgarten

Editing & Review
Mrs. Sternie Mellul

Resources & Content:
Reb Reuven Galperin
Reb Nosson Kanelsky
Reb Shmulik Kravitsky
Reb Avremi Kravitsky
Reb Mendel Krichevsky
Reb Yankele Lerner
Reb Moshe Marinovsky
Reb Mendel Vechter
Reb Michael Seligson
Mrs. Rivka Kravitsky
Mrs. Sara Reichman
Mrs. Shifra Cohen
JEM

FOREWORD

Dear family and friends, שׁוּחֵי

With much joy and happiness, we thank Hashem for blessing us to reach this tremendous milestone, the bar-mitzvah of our dear son Naftali. We are delighted to be making this *simcha* and to celebrate it together with family and friends. We ask Hashem for His *bracha* that Naftali should grow into the chassid, *yerei Shamayim*, and *lamdan* that we are so certain he can become.

Greatly adding to the significance of the *simcha* is Naftali's namesake, his maternal great-grandfather, Reb Naftali Kravitsky. As you will read in the pages to follow, Naftali's great-grandfather was a staunch chassid, an incredible *talmid chacham*, and a uniquely special person. There is so much for all of us to learn and appreciate from his life story, and we hope you will enjoy and find inspiration in the short biography printed here.

The Rebbe once wrote in a letter published in *The Letter and the Spirit*, "I was pleased to note that you descend from Lubavitcher Chasidim. It is surely unnecessary to point out to you the importance of heredity, which has so much been recently emphasized in scientific circles." As we celebrate this milestone in Naftali's life and the *Siyum HaMishnayos* that he is making in its honor, we can be certain that Naftali is embodying the Rebbe's words, living up to his *chassidische* roots and giving his great-grandfather in *Shamayim* so much *nachas*.

Thank you so much for joining us for this special occasion, and may we be able to celebrate many more *simchas*

together. May we merit to rejoice at the ultimate *simcha*, the arrival of *Masbiach*, together with the rest of *Klal Yisroel*, speedily and in our days.

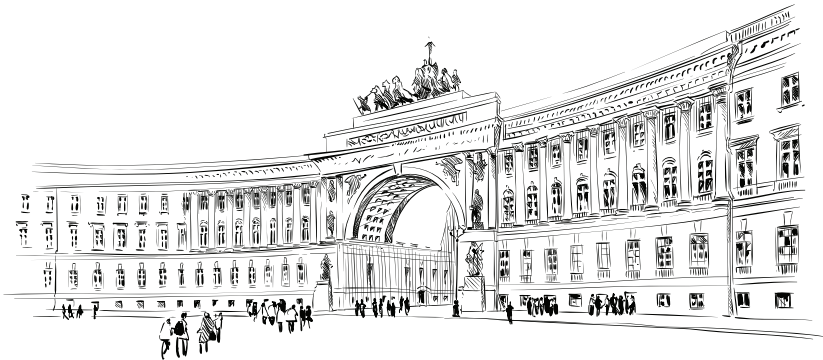
Rabbi Mendel & Sarale Blau
28 Elul, 5783
Shmas Hakbel

*Naftali Blau with his great grandmother
Bubby Riva Kravitsky*

CHILDHOOD

DARK BEGINNINGS IN LENINGRAD

The year 5698, תרצ"ח, is perhaps the darkest year in the history of Lubavitch in the Soviet Union. During that year, the acronym of which spells the Hebrew word for murder, many chassidim went missing at the hands of the communists, never to be seen again. People were arrested and never came home. Families lost fathers, brothers, uncles, and sons. The darkness and fright were terrible.

Amidst the turmoil, on the eighteenth of Kislev, 5698, a baby boy was born to Reb Osher and Nechama Kravitsky in the city of Leningrad. They named him Naftali after Nechama's father, Reb Naftali Marinovsky.

Reb Osher was a strong chassid. He had learned in the underground *Tomchei Temimims* in Charkov, Nevel, and Kremenchug from the age of 14 together with famous chassidim such as Reb Mendel Futerfas and Reb Nochum Goldshmidt. *Hiskasbrus* and *chassidische* conduct was ingrained in him, and this naturally had a profound effect on Naftali's life.

Naftali was three years old when the Nazis invaded the Soviet Union. The German army blazed across the country, capturing town after town. They would soon be on the outskirts of Leningrad where their advance was finally slowed. They then laid siege to the city.

Naftali's family remained in Leningrad when the siege began. Times were dire, as there was a severe food shortage in the city, and many people would starve to death at the hands of the Germans. The hardships were unimaginable and per-

Naftali as a very young child

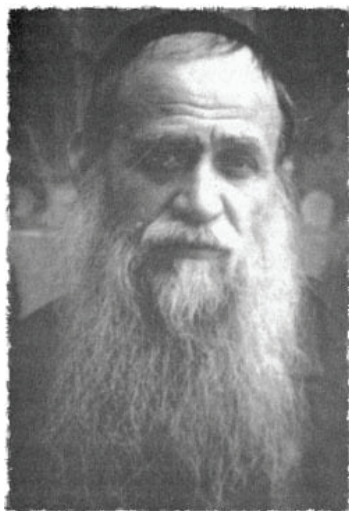
sonally affected Naftali and his family. During the siege, Naftali lost his younger sister Feiga.

After some time, the Kravitskys were able to escape the city and make the arduous and perilous journey to Samarkand together with other families from *anash*. They arrived there in 5702, joining many families of chassidim who had fled from Leningrad and other cities and towns farther west. Samarkand was relatively safe from the dangers of the war, and the communists were not as active in antagonizing the chassidim in the far off location. Thus, it offered the ideal refuge from the terrors of this dark time.

REFUGE IN SAMARKAND

Wartime in Samarkand was not easy for Naftali and his family. Soon after they arrived, his father was drafted into the army. Reb Osher was sent off for multiple hard years of military service and would only return home when the war ended. He lost an eye in the war and would wear an eye-patch for the rest of his life, an eternal testament to the challenges that he had gone through.

With her husband conscripted into the Red Army, Naftali's mother moved them into the home of her brother, Rabbi Shmaya Yehuda Marinovsky, the former *rav* of Kremenchug. His home was a torch of Torah and *Chassidus* for the many refugees who had fled to Samarkand during the war years. There were daily *minyanim* in the house, and the house was constantly filled with chassidim. The young Naftali was very much influenced by the atmo-

*Rabbi Shmaya Yehuda Marinovsky,
the rav of Kremenchug*

Reb Osber Kravitsky before the War

Nechama Kravitsky with Naftali

sphere of the home, his uncle, and his two cousins Reb Yisroel Yaakov and Reb Chaim Ozer.

In Samarkand, Naftali was able to go to the underground *cheder* that had been set up. There, he learned Torah from famous chassidim such as Reb Dovber Chein, Reb Elya Chaim Roitblatt, and Reb Zusya Paz. Although he only spent a few years in this atmosphere as a young child, his time in *cheder* impacted him for life. At the *cheder* in Samarkand, he began to display his unique qualities of diligence, patience, and shrewdness. Even at a young age, he would *daven* slowly and carefully from a *siddur*. But above all else, and despite his many talents, what set him apart was his *kabolas ol*.

AN ORPHAN IN BAKU

At the end of the war, Reb Naftali's father returned to Samarkand, reuniting the small family. However, their joy would not last long. Sadly, Reb Naftali's mother passed away about a year after the war's end. Years later, people would recount to the family about the young orphan who was brought to the *shul* in Samarkand three times a day

to say *Kaddish* for his mother.

Reb Naftali's father remarried. During the first few years following the war, many *anash* families were famously able to smuggle themselves out of Russia using

The family's home in Baku

forged Polish passports, but the Kravitskys were unable to flee. The family moved to Baku, Azerbaijan on the shores of the Caspian Sea.

Baku was a far cry from Samarkand. There was no *cheder* for Reb Naftali to attend, no legendary chassidim to learn from, no *farbrengens* to participate in, nor was there a *chassidishe* shul to daven in.

There were a few chassidim who lived in Baku during the dark post-war years. Reb Naftali's uncle, Reb Ezriel Marinovsky, lived there, and a trip made to Baku by Reb Itche Mishulavin to collect *bitchelach* of *Chassidus* suggests that the *shochet* in the city was a chassid. These individuals must have influenced and taught Reb Naftali alongside his father, Reb Osher, who invested so much for his son to grow up a chassid, despite the difficult times.

Characteristically, Reb Naftali would persevere in the face of overwhelming and unique challenges. In Baku, Reb Naftali had no choice but to attend the local public school where he did very well, even earning a gold medal upon his graduation from high school. Nonetheless, Reb Naftali stood strong in his commitment to Torah, *mitzvos*, and living a life in the spirit of *Chassidus*.

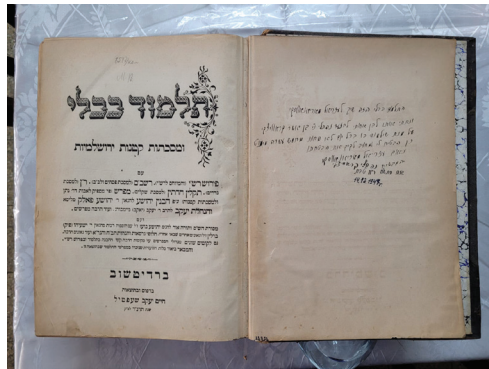
The medal that Reb Naftali received

While not much is known about this time of his life, Reb Shmulik, Reb Naftali's oldest son, once asked his father how he made it through these challenging times. Reb Naftali responded that the two years that he had spent in the underground *cheder* in Samarkand with Reb

Berke Chein and Reb Elya Chaim Roitblatt carried him through. Even at seven years old, such a powerful impression had been made on him.

There is an anecdote that transpired in Baku which can shed much light into the depth of Reb Naftali's character, even at a young age.

When he was ten years old, his Uncle Ezriel gifted him a *Shas* that was printed in one volume without *Tosfos*. Reb Ezriel had found the *Shas* in a box in his mother's possession, and he passed it on to provide the young Reb Naftali with a way to utilize his outstanding capabilities and to learn in isolated Baku. On the inside cover, Reb Ezriel wrote, "I am giving this *Gemara* to my nephew Naftali on condition that he learns from it for no less than fifteen minutes daily. He promised me that he would do so." Below Reb Ezriel's writing is Reb Naftali's signature, forever testifying to the promise that he made and his commitment to Torah at such a young age.

The Gemara that Reb Ezriel gifted Reb Naftali in Baku

A CHASSIDISHE VALEDICTORIAN

Upon graduating high school, Reb Naftali enrolled in university in Moscow to study mathematics, bringing him back into Russia proper. Truth be told, being a university student did not really attract Reb Naftali. Instead, university had a side benefit that Reb Naftali was interested in. One of the foremost challenges faced by *Yidden* in the Soviet Union was how to avoid working on Shabbos, and a degree from a university would qualify him for a job that did not require

working on Shabbos.

Reb Naftali was a gifted student and quickly gained the respect of the faculty. Due to the anti semitic climate present in Moscow, he did not receive any awards like he had in high school in Baku, but he was respected as a top student. He would eventually graduate with a doctorate.

As could be expected, being a student at the university in Moscow entailed quite the challenge for Reb Naftali. Keeping Shabbos and kashrus, putting on *tefillin*, and living the lifestyle of a chassid did not come easy. To put on tefillin, Naftali told his roommates that he wanted to eat alone in their room while they all ate in the public dining hall. He would also use the time to organize their room, so they agreed. He would then lock the door and put on *tefillin*, also ensuring to make the beds before they returned. It happened that one of his roommates

wanted to come into the room during mealtimes. Wearing his *tefillin*, Naftali refused, telling this *goy* that mealtime had not yet ended. The *goy* tried to break the door down and proceeded to hit Naftali. Naftali — who would never even consider hitting someone — was forced to fight back, but he managed to keep the *goy* out of the room.

Reb Naftali as a young man

Keeping *kosher* was very difficult, and his diet consisted of bread and vegetables. Keeping Shabbos also entailed its challenges. Once, Reb Naftali told Reb Nosson Kanelnsky that a certain day was a *yom tov* for him. What had happened? An exam had been

scheduled at the university for Shabbos, and for whatever reason, he had been allowed to take it two days later, on Monday.

Throughout his life, Reb Naftali followed *halacha* without compromise. Later on in life, after Reb Naftali moved to Eretz Yisroel, there was a period when the Rebbe was very involved in arranging that the electric grid in Kfar Chabad should be powered by its own generator

on Shabbos. In Eretz Yisroel, the power plants are unfortunately run by *Yidden* on Shabbos, and it is potentially an issue to derive any benefit from electricity on Shabbos. Having its own power source circumvented the issue for Kfar Chabad, as it could be done in a way that eliminated any potential *chilul Shabbos*.

Reb Naftali's Bukbarian cap that he wore as a yarmulke in university

While this was going on, Rabbi Yaroslavsky, the *rav* of Nachlas Har Chabad, remarked at a *farbrengen* that there was basis not to use electricity on Shabbos locally, as they did not have such a generator. Reb Naftali took this seriously. Until his final day, he wouldn't leave the lights on in his house for Shabbos and *yom tov* and instead used candles for light.

A rule of the university was that students were forbidden from wearing anything on their heads. Going without a *yarmulke* was obviously out of the question for Reb Naftali, and he found a solution for this issue as well. The university had a rule that anyone who wore a hat for “cultural reasons” was allowed to do so. Having grown up in Central Asia, Reb Naftali bought a *tubeteika*, a cap that was commonly worn by locals in Uzbekistan and Azerbaijan, before university started. He was thus able to wear this cap instead of a *yarmulke* during his university years.

Despite his academic prowess, his achievements at the university were always of secondary importance. Reb Naftali had been educated that Torah and *mitzvos*, *Chassidus* and its ways, were the priority, and this is how he would live his life. No different were his university years. His *chassidische* heritage, passed down to him by his relatives and lit aflame during his time in Samarkand, always outshined everything else that was going on in his life, whether in Baku, Moscow, or later on in Eretz Yisroel.

In university, Reb Naftali always diligently maintained a daily routine to learn Torah — *Chumash*, *Mishnayos*, and *Gemara*. Moreover, he kept a strong connection with the members of *anash* who lived locally.

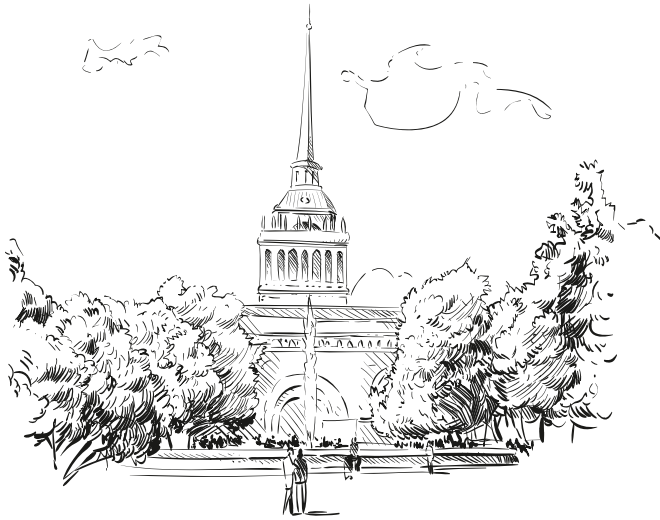
Among those who he had a connection with were Rabbi Yehuda Butrashvili, Reb Nosson Kanelsky, and Reb Moshe Katzenelenbogen.

For Shabbos, Naftali had an arrangement to stay at the home of Reb Moshe Lichterov in Udelnaya. This allowed him to leave the atmosphere of the dormitory where he lived during the week and to spend Shabbos in the Lichterov's *chassidishe* home. From there, rain or shine and no matter how frigid it was, he would make the long walk to the famous *shul* in Malakhovka where he could be with other members of *anash*. There, they would *daven*, learn *Chassidus*, and *farbreng*.

Rabbi Shmaya Marinovsky, Reb Naftali's uncle, was once in Moscow during this time period and visited Reb Naftali. He was amazed to see how his nephew remained a staunch chassid despite being surrounded by the secular, communist atmosphere. He was a *yerei Shamayaim* through and through, unwavering on every detail that being a *frum Yid* entails. Understandably, Reb Naftali undertook all of this in complete secrecy. The discovery of his hidden, true-self would have led to immediate expulsion from the university — and perhaps worse.

LIFE IN THE SOVIET UNION

RAISING A FAMILY IN MOSCOW

On the fourth of Nissan, 5721, Reb Naftali married Riva Rubashkin, the daughter of Reb Avraham Mendel and Nechama Rubashkin. Nechama was the daughter of Rochel Leah Batvinikov, the daughter of the famous chassid Reb Meir Simcha Chein. Like so many families of Russian chassidim, Riva's family had a harrowing story similar to Reb Naftali's. They had initially lived in Leningrad and fled to Samarkand during the war, and her parents also fought to educate her in the ways of *Chassidus* despite communist rule.

Riva's mother, Nechama, arranged the *shidduch*. She knew the Kravitsky family from Samarkand, and Reb Osher had even stayed in the Rubashkin home at some point. The young couple met at a *chassidische* wedding in Moscow, despite the dangers of attending such an event. When looking for a *shidduch*, Reb Naftali only focused on one thing. He wanted to marry a young woman who wished to build a Jewish home without any compromises and who would happily dedicate her life to the education of their future children. This was the foundation of the special life that they would live together for many years to come.

Soon after their marriage, they moved into the upper story of the Rubashkin's home in a small village outside Moscow called Ilinka. Moving into a conspicuously *frum* environment would bring negative attention to the young couple, and moving into the home of Riva's parents was the best way to discreetly live near another *frum* family.

It was around this time that Reb Naftali graduated from university, and he was immediately appointed to the faculty as a professor. While this position never really appealed to him, it offered a priceless benefit. It spared him from working on Shabbos. While living in Ilinka, Reb Naftali and Riva were blessed with their two oldest children. Shmulik was born in 5722, and Sara (later Reichman) was born in 5725.

From the very beginning, communism would set the backdrop for the young family. Their *chuppah* was held in secret in a private home, and no pictures would be taken at the wedding in fear of them falling into the dangerous hands of the authorities. That would enable them to identify wedding guests as chassidim and to know who was connected to who.

Together, the Rubashkins and the Kravitskys were the only *frum* families in Ilinka. With no *minyán* to attend, Reb Naftali *davened* at home, and the young children were not exposed to a regular *frum* community. On *yomim tovim*, Reb Naftali would make the walk to *daven* and *farbreng* in the *shul* in Malakhovka. While *Yidden* were allowed to *daven* there, the KGB was always watching who came and went, and they would commonly antagonize those who attended regularly. Thus, most of the people who went were older and didn't have a job that they feared losing or a family at home. Despite the risks, Reb Naftali would attend on *yomim tovim*.

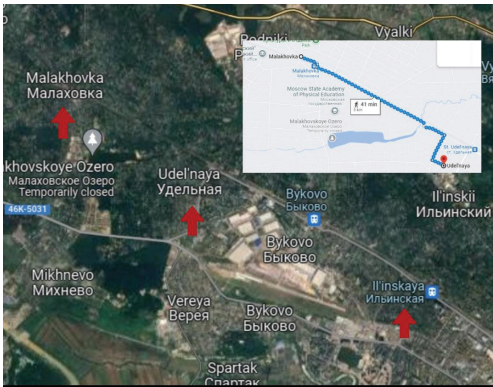
Living so far from a *shul* and only being able to go infrequently, the first time that Reb Naftali was able to take his family to a real *shul* was in 5731, when he took them along for Simchas Torah night. While the communists had extinguished much of *Yiddishkeit* in the Soviet Union, they were never able to put out the light of Simchas Torah. Hundreds of *Yidden*, most of which had no active connection with *Yiddishkeit* throughout the entire year, would show up for *Hakafos*, filling the *shul*, inside and outside.

The KGB overlooked the activity at the Malakhovka *shul* on Simchas Torah night, viewing the occasion as more of a celebration of Jewish pride than the joy that Hashem's children have when they conclude the holy Torah. This gave Reb Naftali the opportunity to take his family on the long walk to Malakhovka, where they joyously participated in *Hakafos* with their fellow *Yidden* and stayed at the Kanelsky's home for the rest of Yom Tov.

Every summer, the young family would be offered a pleasant

Riva Kravitsky in her youth

A Map of Malakhovka, Udel'naya, and Ilinka.
Shown is the walk from Udel'naya to Malakhovka

breath of fresh air. Many families of *anash* would rent summer homes in Ilinka, transforming the little village into a *chassidische shtetl*. Among them was Rabbi Shneur Pinsky, who learned regularly with Reb Naftali, and other families, such as Schiff, Kogan, Bisk, Chatzenov, and

Rappaport. They would have an underground *minyán* in one of the houses, and the *farbrengen* would often go late on Shabbos afternoon.

In Russia, danger lurked for a *Yid* at every corner. Once, Riva was on the subway in Moscow with their son Shmulik and a vendor walked by calling out, “Who wants ice-cream?” Despite usually being silent in public, having been trained to never even tell anyone his name or where he was from, Shmulik answered that he wanted the ice-cream but wasn’t allowed it. In fear of being exposed as a *frum* Jew, Riva immediately covered up that he had a sore throat.

Even as a professor, keeping Shabbos had its challenges. Reb Yankele Lerner was friends with Reb Naftali all the way back from Samarkand. Reb Yankele was two years younger than Reb Naftali, and they remained friends for life. Reb Yankele would occasionally travel to Moscow from Samarkand, and while there, he would always make a point to visit his dear friend Reb Naftali who he respected for his *chassidische* character and his deep insight. He would come to stay for Shabbos, as would others, and they would learn and *farbreng*. During his stay, the two chassidim would find themselves in a reality far removed from the communism that surrounded them.

One Shabbos, Reb Yankele saw a few upset students outside the Kravitsky’s home. They wanted their professor to change a mark that they had received and were demanding to come inside the home and speak to their professor, an unthinkable option with the table set for Shabbos. Realizing the gravity of the situation — how Reb Naftali’s identity as a *frum Yid* could be revealed by the students — Reb Yankele somehow managed to convince them that their professor was not

home and that they should return to discuss their issue on the following day.

The students finally gave in, and Reb Yankele was able to rejoin a now very relieved Reb Naftali. This story was not a one-off event. Constantly, Reb Naftali and his family found themselves endangered by their true identity. However, they stayed true to themselves with *mesirus nefesh*, sparing no effort to to be *shomer Torah umiztvos*.

On another occasion, the motor that pumped water into their house broke, and they needed a mechanic to come fix it. As was common in the Soviet Union, the mechanic was an unreliable drunk, and he did not show up when he was supposed to on Thursday or on Friday. Finally, the mechanic showed up on Shabbos morning, but with the candlesticks on the table, letting him in was not an option. They would have to make due without water for a few more days.

With no one letting him in, the mechanic got the impression that no one was home, and he decided to steal the dog that the Kravitskys kept in their large front yard. The dog was important to them because it barked if anyone was coming, giving them time to get the house ready for prying eyes. But keeping Shabbos was more important, even if it meant never seeing their dog again.

LIMITLESS EFFORT FOR THEIR CHILDREN AND HASHEM'S BRACHOS

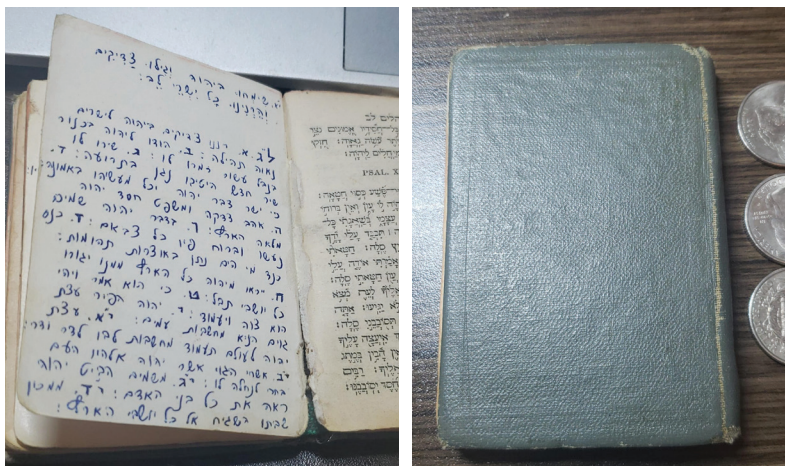
The greatest issue that chassidim faced in communist Russia was that of public school. The communists required all children to go to their secular schools beginning at age seven — even on Shabbos. Thus, from the moment their children were born, Reb Naftali and Riva were busy figuring out how they could save their precious little ones from a communist education and *chilul Shabbos*.

Even before their oldest son Shmulik was required to attend school, Riva decided to take him to doctors in search of a note that

would exempt him from attending. The Kanelskys, who the Kravitskys were close with, had decided to tell the government that their children lived far away in Tashkent and went to school there. However, this meant that their children could never leave the house during the day and could only venture out for a few minutes at night to get fresh air. Understandably, this was very difficult, and they didn't want to take this approach.

Without a connection in the medical world and lacking the money to pay a bribe, Riva didn't have a plan for how she was going to receive a document stating that her perfectly healthy son was not fit to attend school. Nevertheless, she trusted in Hashem and went from doctor to doctor and from one clinic to the next, telling them that her son was very unwell and incapable of attending school. Upon seeing a healthy child, however, the doctors would tell her that nothing was wrong and her son was perfectly capable of attending school. Eventually, and with enough perseverance, she got an appointment for Shmulik to receive tests that would determine the status of his health.

At this appointment, Shmulik received his tests right next to a boy who was clearly very unwell and suffering from many physical and mental ailments, *Rachmana litzlan*. The contrast between the two boys was clear. On the one hand was a boy whose mother was merely claiming that he was sick and, on the other hand, one who was seriously ill.

The Above Pictures are of the Tehillim that Reb Berel Rikman bound on condition that Shmulik would complete the missing pages

A few weeks later, Riva took Shmulik back to the office to receive the results. A new doctor read them out: The results stated that things were horrible, and the outlook was no good. Typed up on the paper was a list of severe conditions. Obviously, this left the doctor astounded. The boy standing in front of him appeared to be in perfect condition, not at all what the evaluation indicated.

They then realized what happened. The office must have made an error and mixed up the evaluation of the boy in failing health with Shmulik's. Fearing for their jobs and possible imprisonment in a far off Soviet jail, the doctors realized that they had better not make Riva any issues to avoid being potentially reported. They asked her what they could do for her.

This was her chance. She told them that she wanted a note stating that her son Shmulik was unfit to attend school. Hashem had answered the *tefilla* of a Jewish mother seeking to save her son from Soviet public school.

Free from a communist education, Shmulik was able to stay at home where Reb Dovber Rikman taught him Torah. In addition, Shmulik had to complete the public school curriculum at home. Monthly, the 1st grade teacher would come to the house to check up on his progress and to bring new workbooks. No one was allowed to know, and only Reb Naftali, Riva, and Reb Dovber had knowledge of the entire arrangement. Sara secretly became a student of Reb Berel as well. She would sit next to the door and listen to Reb Berel teach Shmulik. She would write what she learned in a notebook, and she brought the notebook with her when they left Moscow for Eretz Yisroel. Thankfully, the immigration officials did not find this notebook containing a young girl's Hebrew handwriting.

Once, while Riva was out of the house, a Jewish man approached the house. Not wanting anyone to know that he was exempt from attending public school, Shmulik quickly put on a Soviet school uniform and ran out of the side door to hide in the bushes. In the meantime, Sara opened the door for the man. Shmulik's plan was to wait there until he saw the goyishe kids coming home from school. Then he could walk back in, pretending that the school day had ended.

However, after hours of hiding, the kids never came home from school. Shmulik got fed up and gave up on his plan, and he walked into the house, telling the man that he had come home early because he wasn't feeling well. The man, whose name was Reb Zalman Levin, a chassid from Riga, realized what this boy was up to. He laughed and laughed, "Shmulik, since when is there school on Sunday?"

That day was a Sunday, and public schools were closed. As Shmulik didn't know that there was no public school on Sundays, he must not have gone to public school at all. Reb Zalman was impressed that the Kravitskys had managed to keep their son out of public school.

A little while later, someone dropped off a package from Riga at the house. Reb Zalman had sent a *Gemara* for this young boy who was privileged to only learn Torah at home. The Kravitskys only had a big old Vilna *Shas* at home, and young Shmulik was simply too small to use it properly. Reb Zalman had sent a new, much smaller print of Bava Kama, making it much easier for the young boy to learn.

A testament to how Reb Naftali raised his children is a story that took place with Shmulik when he was seven years old. He greatly wished to have his own *Tehillim*, and Reb Berel Rikman found him an old print in the *shaimos* of the Malakhovka *shul* that was missing a cover and some pages. They made a deal: Reb Berel would bind the *sefer* with a cover and add in some blank pages as long as Shmulik agreed to write in the missing *kapitelach*. Shmulik agreed, writing in the pages of Tehillim in perfect handwriting at the age of seven.

THE REBBE'S BRACHA

Living in Communist Russia was no easy feat, and it was no surprise that everyone's greatest wish was to leave the country. Besides for the dangers involved with being a *chassidische* Yid, Russia was commonly plagued by food shortages, even for a person with an important job like Reb Naftali. Often, it was only due to the help of *Ezras Achim* that the Kravitskys had food to eat.

However, because Reb Naftali was a professor, it was even harder to receive exit papers. Riva's mother had been allowed to leave in 5727, but the Kravitskys were stuck. They had applied twice for an exit permit, but they were denied both times. Even expressing the desire to leave was an offense in the Soviet Union. Reb Naftali was fired for his job following the submission of an exit request, his senior age the reason stated — not exactly a solid excuse for firing a man in his mid 30s — and he was thus forced to take a less prestigious position where he could still keep Shabbos.

Once, at the government office, an official had asked Riva what her husband's occupation was. When she informed him that he was a professor, he told her that leaving Russia was an absolute impossibility for them. Thus, they lived in Ilinka for about ten years.

On one of the times that they applied to leave, the immigration office wanted to ensure that the rejection letter was properly received by the Kravitskys and had it delivered by a police officer from the local precinct. Only Shmulik and Sara were home when he came, and they knew not to open the door for a police officer. Instead, he slipped the letter to them through a small opening in the window. Wanting to make sure that they understood what it was about, he announced the news in a booming voice, "YOUR REQUEST TO LEAVE TO ISRAEL WAS REJECTED."

When Riva got home, she was mortified. Due to the anti-semitism that was prevalent, it could be life-threatening had the neighbors heard the policeman's announcement.

From the time when Riva's mother arrived in New York in 5727, she would take every opportunity to ask the Rebbe for a *bracha* for her daughter, son-in-law, and family to leave Russia. Finally, in 5731, about a year after Reb Naftali was fired from his job for requesting to leave, the Rebbe replied that they would soon receive good news.

Thousands of miles away in Moscow, Reb Naftali and his wife found out about the Rebbe's *bracha* through the clandestine channels that the chassidim maintained with New York. With the certainty that they would now receive papers, Riva headed off to the government office to again apply to leave the country. A few days later, the good news arrived. Reb Naftali and his family would be permitted to leave Russia, an open miracle of the Rebbe.

ERETZ YISROEL

ACCORDING TO REBBE'S WISHES

After a five day stopover in Vienna, the Kravitsky family boarded a plane to Eretz Yisroel where they arrived on Daled Nissan, 5731, the 10th anniversary of Reb Naftali and Riva's wedding. They would soon celebrate Pesach, having just experienced their own personal *geulah*. They decided to settle in Nachlas Har Chabad, as per the Rebbe's wishes for new Russian refugees to settle in the neighborhood. Dozens of chassidim would come to meet the young family when they exited the terminal, a very joyous scene.

At the airport, they were met by a friend of Reb Naftali by the name of Mr. Heshel. He had been close to *anash* in Moscow, but had joined the Mizrachi movement after arriving in Eretz Yisroel a few years before the Kravitskys. When they heard that Reb Naftali was emigrating from Russia, the movement sent Mr. Heshel to the airport to greet them. He was to offer Reb Naftali a position in Bar-Ilan university, which would come along with an apartment in Bnei Brak. Riva was inclined to live in Kfar Chabad where she had relatives.

Although he knew that living in Nachlas Har Chabad would entail a long daily commute if he wanted to work at a university, as far as Reb Naftali was concerned, the matter was not up for discussion. Telling everyone that he was primarily a *Chabad* chassid and only afterwards an

Above are pictures of Reb Naftali at the Siyum Sefer Torah in memory of his father, Reb Osher

ישיבת תלמידי תמימים המוכיחה

ב"ה ר' ניסן חש"א
לכבוד ידוהו הרח"ח איש המעש והפעלים וכו'
הרב בנימין אליהו ש"י גורודצקי
שלום ורב כבוד

הרח"ח נפלא קרביצקי שהגיע מרוסיה הבין רשימה של אנשים שהגיעו מרוסיה שרבינו יש אפשרות להתרבות אתם שייעברו לנהלת הרב"ח. ביניהם יש יהודי בשם... אשר הוא חוזר מתשובה אולם אשתו נכריה ובניאה גם ילדיו. האשה לא רצתה להתגייס עד עתה כי רוצה להתגייס בחלבה, ועתה באו"ק רוצה להתגייס. בתקציבות עם ריי"מ לויס החלטנו לכתוב עד"ו ולבקש להודיענו אם יש מקום להשתתף בזה ולהביטם לנהלת הרב"ח או לא. נא מענה בהקדם.

בקשר ל- 25 דירות, אמתול היותי צריך להודיעם עם גביראל בן הרוש ומנהל עמירד המוקמי בקשר לזה, אולם בתקציבות בנינו סיכמנו כי אני לא אשתתף במפגשי ושר"י בלוי יפגש אתם וישמע הלך הרוחות בעניין, וכפי שסומך העניין הוא כן:

גביראל בן הרוש הרביעי רשימה של 12 מורים אשר רוצה שיקבלו דיוור בין 25 הדירות (חלק מהמורים שר"י בלוי מכיר, לדבריו אילו פנו אלינו ישירות היינו מקבלים כשם שקבלנו אחרים שלא מאג"ש) ואילו עמירד המוקמי ישנו כן 25 הדירות עם עבור התנת תנאי דיוור ולפי זה

נהלת הרב חב"ד

מיועדים הדירות למספרים מהגרים שיש שם למעלה מ-10 נפשות במשפחה (ו"י בלוי הגיב על זה כי מספיק צרות יש לנו מהמספרים שכבר מתגוררים בנהלת הרב חב"ד ולא נתייחס לזה כמנטליסטיים וכו').

ואילו בן הרוש ישנו כי הדירות באות לפעור בעיות דיוור בקרית מלאכי ולא משנה אויז טוב בעיות. לבסוף סיכמו בנינו בן הרוש ומנהל עמירד המוקמי, כי בן הרוש יתורב עם עמירד וריכז הרשימה שלו ויעברו אליו הוא יעברו זאת לעמירד שהרבי שאישור השרירות יכולות להינתן לא דוקא למספרים, ובמהרה הם יאשרו זאת ויעברו הרשימה לחב"ד לאישור.

מנהל עמירד המוקמי טען לעומת ר"י בלוי הרי יעצתי לכם שתפסו את הדירות במהירות, ומדוע שאירים דירות וישת שכתובים בעיות.

בהקשר להל"ל אנו חושבים בכך ביום א' לשלוח אנשים ולשכור את הדירות ואנו נשלם חשבונו (דוהו וכאשר נמסר הונן יבוא אנשים או עלים או אנכרים נעביר הדירות לרשותם).

בכבוד רב ובדירות אפרים וולף

The above are copies of a letter from Rabbi Efraim Wolf to Rabbi Binyamin Gorodetsky about the new Russian immigrants settling in Nachlas Har Chabad. Detailed in the letter is Reb Naftali's involvement in settling Nachlas Har Chabad according to the Rebbe's instructions

academic, he informed them that he was going to follow the Rebbe's wishes and settle in Nachlas Har Chabad. And so it was; the Kravitskys moved into a small, simple apartment in the new neighborhood where they lived together with many other *anash* families.

The Rebbe would soon send a letter to express his gratification to the chassidim who moved to Nachlas Har Chabad during that period. The Rebbe wrote to them he was pleased with the good news that they were able to move to Eretz Yisroel and with the doubled (על) "בשורה טובה על" good news that they settled in Nachlas Har Chabad.

Reb Naftali had planned on bringing to Eretz Yisroel his copy of the thesis he had written to receive a doctorate

in the Soviet Union. However, it was taken away when they were going through customs to leave the country. This blocked him from easily receiving a doctorate in Eretz Yisroel, and he had to instead spend a few months learning Hebrew and taking the necessary exams, not at all an easy task. Reb Yankele Lerner would later relate that this was very extraordinary. To receive a new degree in such a short time could only be done by an exceptional genius.

After this, Reb Naftali was offered a position at the Weizmann Institute of Science in Rehovot where he worked for a while. Later, he was hired by Ben-Gurion university in Be'er Sheva where he would work for the rest of his life while still going to Rehovot once a week.

Ben-Gurion University offered him to move into the nearby upscale community of Omer that had been built for scientists and the university's faculty. The fancy villas there were much nicer than the basic third floor apartment that the Kravitskys had in Nachlas Har Chabad. Again, Reb

Naftali would hear nothing of the suggestion. Moreover, wanting to fulfill the Rebbe's directive purely of his own accord, he declined to take any compensation for his daily commute from Nachlas Har Chabad to Be'er Sheva. He would make the over-an-hour commute daily for more than twenty years.

In Eretz Yisroel, Reb Naftali and Riva were blessed with two more children. Avremy was born in 5732, and Shifra (later Cohen) was born in 5734.

HOW A CHASSID LIVES

Reb Naftali's identity as a chassid guided every day of his life in Eretz Yisroel. Every morning, he would attend the *shniur Chassidus* given in the *shul* by Reb Elchonon Yakovovitz before davening. When he davened, he would patiently articulate every word out loud, so that it could be heard by the person next to him, and when the Torah was read, he always stood. He also had an astute knowledge of *dikduk*, and he knew the entire *Tehillim* by heart. In the evenings, sometime after returning from Be'er Sheva, he would often head to the *shul* to learn *Gemara* and *Rambam* with his *chavrusos*, among them Reb Mendel

Reb Naftali and Reb Reuven Galperin pictured in the army on the side of the Suez Canal

Vechter.

Reb Mendel, who would later become Reb Naftali's *mechutan*, told the story how once, after a few *l'chaims* on Simchas Torah, he approached Reb Naftali with a proposal: "You don't drive a car to Be'er Sheva; you take the bus. Why don't you take a *sefer* of *Chassidus* and go through it on the way?" Reb Naftali humbly agreed to the proposal, despite, as Rabbi Vechter put it, "Being older and wiser than me." A few months later, Reb Naftali came over to Reb Mendel to inform him that he had finished going through the *sefer*.

This was how Reb Naftali treated everyone around him. He was approachable, humble, soft-spoken, and loved by all. And while very smart individuals often lack in their character traits, Reb Naftali's smarts and *middos* went hand in hand. Always, after *davening* on Shabbos, he would take the time to put away *seforim* that others had left on the tables. Additionally, never did he allow anyone in Nachlas Har Chabad to call him Professor Kravitsky. He insisted on being called Reb Naftali.

Once, in the mid 70s, it was decided that Nachlas Har Chabad needed an oversight committee to manage various matters in the community. Everyone voted in a silent election, writing in who they thought was most fit to serve on the committee. Reb Naftali received the most votes, and he therefore became the head of the committee. He faithfully served the community for years until, eventually, the need for the committee went away, and Reb Naftali was relieved of one of his many responsibilities.

Most Fridays, Reb Naftali would participate in *mitvza tefillin* in

Ashkelon, and for every *yom tov*, Reb Naftali joined other chassidim from Nachlas Har Chabad to visit army bases in southern Israel on *mitzoyim*.

Reb Nosson Kanelsky shared that he and Reb Naftali once went to visit an

Naftali visiting an Army Base together with other Chassidim

army base on Chanukah. A soldier at the base had been a student at the university and recognized Reb Naftali. Approaching his professor, he asked him what he was doing there. "I knew that you were an important professor; I didn't realize that you are also one of the people who come to hand out donuts with the Chabadniks," said the soldier. The Hebrew words he used were: "אתה לא רק שם, אתה גם פה".

Reb Naftali — who never raised his voice at anyone — politely replied that the soldier had things backwards: "אני פה, ואני גם שם" — "I'm here; I'm also there." In other words, he told this soldier that being a chassid and fulfilling the Rebbe's instructions to go on *mitvoymim* was his first calling. To earn a living, he also worked as a professor at the university.

In Eretz Yisroel, Reb Naftali served in the reserves, as was mandatory. During the Yom Kippur war, he was rushed out of *shul* to fight, but his unit did not face any real action. They were deployed to the Sinai and eventually crossed the Suez Canal into Egypt.

Reb Reuven Galperin told two interesting stories of their time together in the reserves. Once, they were instructed to inspect their equipment, and they found Reb Naftali taking apart the ammunition. Reb Naftali simply wanted to see how the bullets worked, and then put them back together. This was characteristic of Reb Naftali. He needed to comprehend how everything worked. Similarly, in the early days of the internet, Naftali would email his grandchildren articles from Chabad.org. He was never intimidated by the latest technology, but always wanted to figure it out and use it positively.

When Reb Naftali's father passed away in Adar 5736, he wanted an exemption from reservist duty for 11 months so he could say *Kaddish*. Outright, his commanding officer denied his request. Reb Naftali was not so easily deterred. He went to the commander of the base to whom he explained his case, and he received an exemption. Needless to say, his commanding officer was not too pleased.

A CARING FATHER

In Eretz Yisroel, Reb Naftali had a very demanding schedule. Every morning, he caught the bus to Be'er Sheva at 6:10 AM, already having gone to *mikvah*, learned *Chassidus*, *davened*, completed the *shiurim* of *Chitas*, and eaten breakfast. To do this, he woke up daily at 4:30, and needless to say, he didn't get very much sleep. However, when he was home in the evening, he never told any of his children that it was too late for something, that he had to go to sleep.

Reb Naftali was a loving and caring father who was fully involved in his children's lives. He was interested in their education and was always there for them when they had an issue. He listened more than he spoke, and when he offered advice, it was always with a few choice

words that would play out to be the best approach possible. He made sure to only speak to his children in Yiddish, not Hebrew and not Russian.

Never did Reb Naftali raise his voice, and for him to use corporal punishment was out of the question. His children knew that he would never consider doing anything that was even slightly out of line with halacha or how a chassid should act, and they wanted to follow in the footsteps of their father who they respected so much. For them, a look was good enough to know that their father who they loved so

These pictures were taken at the Bar-Mitzvah of Reb Shmulik in Eretz Yisroel. Seated is the bar-mitzvah boy, next to him is Reb Osber with his famous eye patch, and standing behind them is Reb Naftali

much didn't approve of something.

Once, Reb Naftali told Reb Shmulik that he found it easier to raise children in Russia than in Eretz Yisroel. In Russia, it was very clear to his children that they, the family with a black and white picture of the Rebbe hidden in the closet, were different. It didn't matter if the other children didn't eat *chalah Yisroel* or went to the movies. The Kravitsky children had a sense of "*Veniflinu*;" they lived with a higher standard.

In Eretz Yisroel, however, they were surrounded by families of chassidim with similar backgrounds. Reb Naftali couldn't just tell his sons that they weren't supposed to repeat a bad word that another kid had used at school because they had higher standards. They were in it together with the other families.

Remarkably, Reb Naftali never spoke to his sons about mathematics, his accomplishments at university, or his career. In fact, his family did not know that it was planned for him to be promoted to dean in the upcoming academic year when he passed away, and they were only informed by those who knew him at the university. He remarked to Reb Shmulik, "I became a 'wagon driver,' but you should go on to do more important things."

THE HEAD OF THE DEPARTMENT, THE CHASSID

While it wasn't communist Russia, a secular Israeli university was not exactly an atmosphere well-suited for a chassid. Nonetheless, as he had done in so many other situations, Reb Naftali stayed true to who he was, remaining the same chassid through and through.

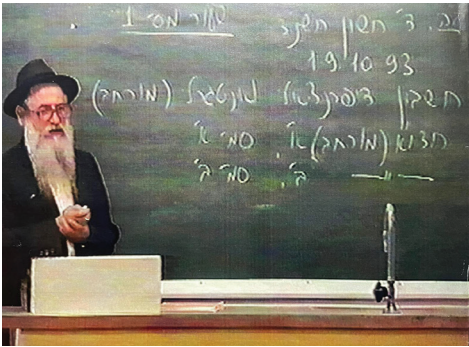
Reb Naftali rose through the ranks and eventually became the head of the mathematics department. This didn't change him one bit. Every day, he would show up to campus dressed as a chassid, proud to have a beard, with his *tzitzis* out, and wearing his hat and jacket. He always ensured to put the Hebrew date on the board. The talented head of department had a profound effect on everyone around him, influencing them in the ways of Torah and *mitzvos*. After his passing, many students of Reb Naftali relating to the family that his presence

on the campus, how he behaved in such a refined manner and his care for every student — both Jewish and non-Jewish — made a tremendous *Kiddush Hashem*.

Yitzchok Cohen related that when he was a secular student at Ben-Gurion University, an acquaintance invited him to spend Shabbos in Nachlas Har Chabad. Walking into *shul* on Shabbos morning, he had the surprise of his life. Professor Kravitsky, one of the most well-respected faculty members, was sitting in shul, wearing a *kapota* and a *talis* and learning *Chassidus* with a group of elderly chassidim.

After davening, things got even more surprising. Professor Kravitsky sat down at the *farbrengen* and listened quietly to an elderly chassid. Here, one of the world's brightest mathematicians was humbly soaking up every word of this elderly Jew, all while eating herring and saying *l'chaim* on *mashke*. Eventually, Reb Naftali stood up to dance with the other chassidim, adding to Yitzchok's surprise.

The Shabbos morning spent in Nachlas Har Chabad, observing his unpretentious professor, changed Yitzchok's life. He was inspired to

The Chassid Naftali teaching at Ben-Gurion University

deepen his connection with his professor and to grow in his Torah and *mitzvos*. Eventually, he became a *frum Yid* and settled in Nachlas Har Chabad, just like the chassid who he came to respect so much.

Similar to when he lived in Russia, Reb Naftali never placed value on his outstanding accomplishments and standing in the academic world. Once, a

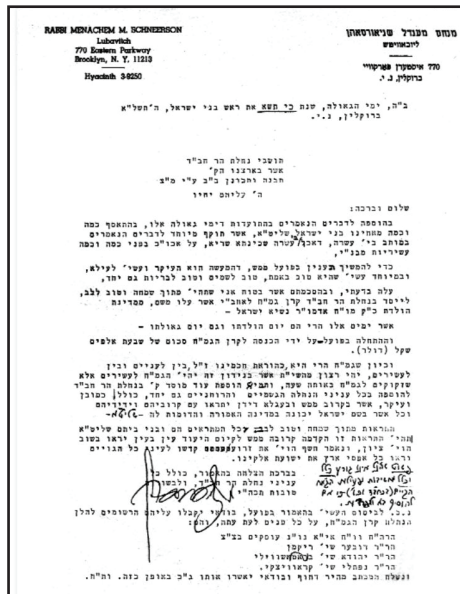
family member of Reb Naftali asked him how he had earned the title of professor. Reb Naftali replied that such things were foolish. "Making a change in your life with regards to *chassidische* conduct is far more valuable."

A UNIQUE RESPONSIBILITY

A few months after Reb Naftali and his family arrived in Nachlas Har Chabad, the Rebbe sent a letter addressed to the community instructing that a *gemach*, a free-loan society, be opened. Amazingly, in the postscript, the Rebbe named three individuals to be in charge of the fund, Reb Dovber Rikman, Rabbi Yehuda Butrashvili, and Reb Naftali Kravitsky. In the letter, the Rebbe wrote that he was sending 7000 dollars to launch the fund, and that they were to lend to anyone, whether rich or poor, who was in need of a loan. By doing so, they would build the community, both physically and spiritually, enabling it to absorb more Russian immigrants in the future.

As one would expect, being hand-picked by the Rebbe was very special to Reb Naftali, and he embraced this responsibility to the fullest. He kept the *gemach* in perfect order with devotion, uncompromising diligence, and talent, despite everything else that took up his time. It was a common sight for neighbors to see Reb Naftali letting people into his home at late hours — sometimes after 11:00 pm — to provide them with a loan. The house was busy almost every evening with people coming and going, and Reb Naftali embraced this as part of the Rebbe's orders.

Under his stewardship, the *gemach* acquired the necessary funds and made loans to thousands of people, benefiting locals and borrowers

The Rebbe's letter to the Residents of Nachlas Har Chabad about the launch of the *gemach*

from all around Eretz Yisroel. Characteristically, Reb Naftali did all of this humbly, unpretentiously, and agreeably, all while ensuring that the finances were in perfect order. Often, during *yechidusen*, the Rebbe would inquire about the status of the *gemach* from Rabbi Yaruslavsky, the *rav* of Nachlas Har Chabad.

During the 1980s, inflation in Eretz Yisroel skyrocketed. Many *gemachs* in Eretz Yisroel switched to lending US dollars instead of shekalim as they offered much more stability. Having been previously instructed by the Rebbe to only lend shekalim, the administration of the *gemach* had Reb Dovber Rikman ask the Rebbe if they could change the policy. The Rebbe instructed him that they were to continue lending in shekalim, and that they should increase their efforts in obtaining funding for the *gemach*. Interestingly, many *gemachs* in Eretz Yisroel had to close during that time period, but the *gemach* in Nachlas Har Chabad stayed open.

TRAVELING TO THE REBBE

At the Rebbe's request, Reb Naftali and his family traveled to the Rebbe for Tishrei 5732, six months after arriving in Eretz Yisroel, with a group of *anash* from Nachlas Har Chabad who had recently left Russia. It was common for chassidim who had newly exited from Russia to travel in groups to the Rebbe soon after leaving Russia, and this trip was no different. The Rebbe would even pay for the expenses.

They came to New York for a full month. During this time, the Rebbe showed a lot of attention and care to the group of Russians, including Reb Naftali and his family. In turn, Reb Naftali soaked in every minute in the Rebbe's presence, strengthening his connection to the Rebbe. Over *yom tov*, the Rebbe even spoke a *sichah* in Russian. Clearly addressing the group, the Rebbe told them that it was incorrect to think that they would no longer face spiritual challenges. In fact, the Rebbe said, the challenges in the free world could be harder than those faced behind the Soviet Union.

During their visit, the family merited to have *yechidus* with the Rebbe twice. The first time was a private *yechidus* with just the family during *Aseres Yimei Teshuvah*. It was quite a long *yechidus*, and the Rebbe

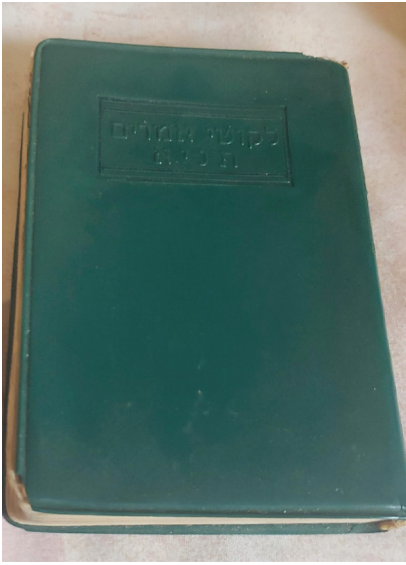
*A picture from the visit to Zalman Shazar.
Shmulik Kravitsky is shaking Zalman Shazar's hand, and Riva is standing in the background*

used most of the time to inquire about *Yiddishkeit* in Russia, discussing many people who were still there.

The second *yechidus* was a *yechidus klolis* towards the end of Tishrei for the entire group from Nachlas Har Chabad in the Rebbe's *yechidus* room. This was rather uncommon at the time, as *yechidus klolis* only became prevalent later on. Among the matters discussed, the Rebbe asked the group to choose a few representatives to visit Zalman Shazar who was then the President of Israel and to bring him the Rebbe's regards. At the end of the *yechidus*, the Rebbe gave a Tanya to Shmulik and a *siddur* to Sara.

This would be one of the only two times that Reb Naftali traveled to the Rebbe. Although the university would often offer to pay for him to go to the United States to lecture in American universities, Reb Naftali would always decline the offer. Reb Naftali explained to his family that if he went to America, he would certainly stop in NY to visit the Rebbe. However, he did not feel suited enough to have a *yechidus* and to see the Rebbe's holy face.

The *gemach* was a reason why Reb Naftali hesitated to travel to the Rebbe. It kept him busy for most of his evenings for over twenty years when he dealt with the relevant matters, making sure everything was accounted for and handing out and receiving money. The other two

The Tanya given to Reb Shmulik by the Rebbe

people appointed by the Rebbe were much older than Reb Naftali, and he would have to shoulder most of the responsibility. Despite his amazing achievements and effort, he always felt that he should be doing a better job with this special task, and he was embarrassed to come to New York.

Only after almost twenty years had passed from his first visit did he again travel to the Rebbe in 5751. He made this trip with much excitement and anticipation, eager to see the Rebbe.

Reb Naftali's *hiskashrus* was legendary. He connected himself to the Rebbe

with heart and soul, and the Rebbe, his teachings, and his instructions were the only matters of real importance in his life. In fact, Reb Naftali never hung a picture of the Rebbe on the wall of his house because he could not imagine standing with his back to the Rebbe's picture.

Reb Naftali merited to receive words of praise from the Rebbe — the highest honor for a chassid. The Rebbe told Reb Naftali's mother-in-law, Mrs. Rubashkin, that her son-in-law was a man of incredible qualities, adding that it is very worthwhile to be close with him as it would benefit her greatly.

Reb Naftali by the Rebbe in 5751

COMMUNAL AFFAIRS

Additionally, Reb Naftali was a founding member of the *Shamir* society, a group of Torah-observant academics who had fled Russia and Eastern Europe. The society was started with the Rebbe's approval, and Reb Naftali was at their first meeting in New York on 28 Tishrei, 5732, the day before they flew back to Eretz Yisroel. The group merited for the Rebbe to address them privately soon after their first meeting.

The Rebbe told them that their primary focus should be to influence others, unlike other similar societies who met mainly for their own interests. Both by being examples of *frum* academics and by engaging others directly, they were to see to it that new Russian emigrants would retain at least the same level of Torah and *mitzvos* that they were at while living in Russia, and to encourage them to grow.

The Rebbe told them that they would often encounter individuals who would tell them that their knowledge of science was antithetical to Torah. If they believed in Hashem, they were to abandon academic pursuits. The Rebbe instructed them that the purpose of the society was to respond on the contrary. Scientific knowledge only leads to a stronger belief in Hashem and a greater commitment to Torah and *mitzvos*.

The Rebbe also highlighted that they would have an advantage when assisting academics still located in the Soviet Union. As Russian academics themselves, it would be easier for them to contact and influence those still on the other side of the iron curtain.

Reb Naftali took on his own private initiatives to reach out to others. He would regularly walk to a community close to Nachlas Har Chabad to help out a struggling

Reb Naftali in Eretz Yisroel

minyán. There, he made *shiurim* with the community members and would teach them the Rebbe's Torah. The people who attended were always so impressed by this man who was a successful professor, yet knew the amount of Torah and *Chassidus* that could only be expected of a man who had spent his entire life exclusively learning Torah.

Another responsibility of Reb Naftali was to sound the Erev Shabbos siren in the neighborhood. There was no automatic timer, and he had to set it off manually. Every week — for years on end and without fail — Reb Naftali sounded the alarm a few minutes before Shabbos, alerting the neighborhood of the holy Shabbos. He was also appointed to the parent board of the local Chabad school. During his tenure, the quality of the education and the atmosphere of the school improved immensely.

Reb Nosson Kanelsky tells the story that he was very much struggling financially at a certain point in life, and during this time period, his son turned bar-mitzvah. When they were opening up the bar-mitzvah presents, Reb Nosson saw that Reb Naftali had written out a very large check. Approaching Reb Naftali, he asked him what it was about. Reb Naftali replied that the check was for the parents who had raised such a wonderful boy. Reb Naftali knew that they were going through a hard time and was seeking to help as much as possible.

HIS FINAL DAYS

Throughout all of his years, Reb Naftali hoped that he would be able to retire from the university and learn Torah all day. He never had the opportunity to attend *yeshiva* in his youth, and he wished to make up for the lost time in his senior years, to finally rid himself of the academic world's burdens and to be free to learn Hashem's holy Torah full-time.

However, Hashem had other plans for Reb Naftali. During the summer of 5758, he began to suffer from headaches and was diagnosed with *yenne machla*. On Shabbos, 13 Tishrei, 5759, Reb Naftali passed away, leaving behind children, grandchildren, friends and acquaintances, the many, many people who he had helped or influenced, and the tremendous legacy of a friendly genius, a humble and dedicat-

ed chassid.

We are celebrating this special Bar-Mitzvah as we approach Reb Naftali's 25th *yabrzeit*. We *daven* to Hashem for Moshach's speedy arrival, when we will be reunited with our dear father, grandfather, and great-grandfather at the greatest simcha, the final and complete *geulah*.

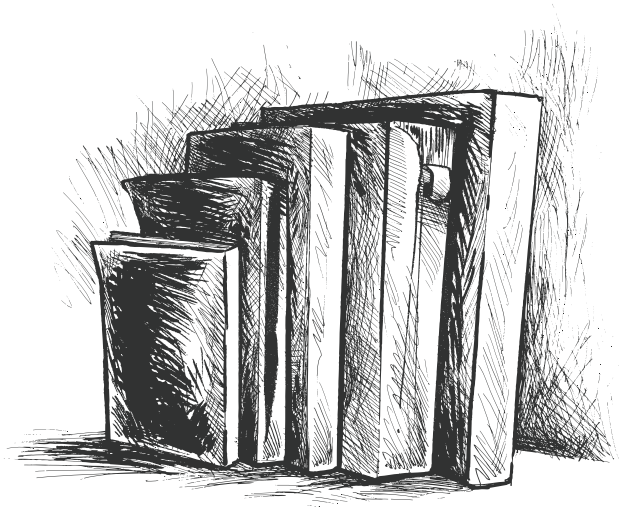

Reb Naftali's matzeivah on Har Zeisim

APPENDIX

In the pages to follow,
we are pleased to present articles
that were published by
Bais Mashiach and Kfar Chabad Magazine
about our dear grandfather
following his passing.

"קודם-כל הנני חסיד חב"ד מקושר לרבי ורק אחר-כך איש מדע"

– קווים לדמותו של הרב החסיד מרופ' נפתלי קרביצקי ע"ה שנלב"ע בי"ג בתשרי תשנ"ט –

הרה"ח ר' נפתלי קרביצקי ע"ה נולד בשנת תרמ"ז לאביו הרה"ח ר' אשר – מתלמידי "תומכי תמימים" בחרקוב, קרמנצ'יג ועוול שברוסיה הסובייטית, ומי שהיה ידוד קרוב לגדולי התמימים כמו הרה"ח ר' נחום גולדשמיד והרה"ח ר' מענדל פטרפאס ועד – ולאמו מרת נחמה, בת הרה"ג הרה"ח הרב נפתלי מרינובסקי, ממשפחת רבנים ידועה באוקראינה. כרבים מבני דורו, מנש ר' נפתלי בקשיי היוס-יום כבר בילדותו. כשהיה בן שלוש פרצה מלחמת העולם השנייה, ומשפחתו התגוררה אז בלנינגרד ננטעה קשות מאימי המלחמה. תושבי העיר סבלו מרעב כבד ורבים אף גוועו, אך נפתלי הילד היה בין הניצולים.

בשנת תשי"ב הגיעה משפחתו לסמרקנד והילד זכה לקבל את חינוכו בחדר המחותרי ממלמדים חסידיים מובהקים שנודעו ביראתם וחסידותם – החסידים הידועים ר' דובער חן, ר' אליהו חיים רויטבלט ור' זוסיא פו (זוסיא דער שמשי), זכרם לברכה.

הלימודים בחדר השפיעו עליו עמוקות ורושמים נטבע בו לכל חייו. כאן גם החלו להתגלות בו התכונות שאפיינו אותו בהמשך דרכו – התמדה, רצינות וכנות. שייב הרה"ח ר' חיים עוזר מרינובסקי ע"ה (שנלב"ע בפתאומיות כחודש אחרי ר' נפתלי) סיפר בהתפעלות על תפישתו המהירה ואיך בעודו ילד הצטיין ר' נפתלי במיוחד בתפילתו הרצינית מתוך הסידור, ואילו ר' נפתלי עצמו היה חוזר ואומר שהחדר בסמרקנד שימש לו יסוד ומקור לתעצומות הנפש שדרשו לו כדי לעמוד בנסיונות הקשים שעבר בשנותיו הבאות. ואכן, מעורריו ועד יומו האחרון הצטיין במיוחד במידת קבלת-על.

בסמרקנד חי עם אמו, לאחר שאביו ר' אשר נוסף לצבא ונשלח לחזית. האם מרת נחמה התגוררה ליד אחיה הרה"ג החסיד מוה"ר שמעיה-יהודה מרינובסקי, שבתו היה למוקד של תורה וחסידות להמוני הפליטים

כמעט בלתי אפשריים, עמידה בהתגרריות אנטישמיות יום-יומיות ועוד – אך הסטודנט הצעיר עמד על שלו בעקשנות ולא יותר כמלאך-הנימה על עקרונותיו ומנהגיו.

דוגמה אחת מרבות היתה עניין כיסוי הראש. כל הסטודנטים והסגל האקדמי חיבו ללכת בניילי-ראש, אבל ר' נפתלי מצא בתקנות האוניברסיטה פירצה המתירה לסטודנט לחבוש "כובע מסורתי", וכל תקופת לימודיו חבש כיפה בכרית מסורתית.

וכך התמיד ר' נפתלי במאבקו שנה אחר שנה. החברים ללימודים לענו והציקו, האנטישמיות התגברה, הפליית יהודים גם בחיים האקדמיים הלכה וגברה והפחד הלך וגדל – אך ר' נפתלי עמד על שלו בעקשנות חסרת פשרות ובדק כתמיד בעקרונותיו החסידיים.

בד-בד, גילה ר' נפתלי כשרונות גדולים בלימודים עצמם והגיע להישגים גבוהים באוניברסיטה, ופעם אף זכה על הישגיו במדליית זהב. עם זאת, גם כשהגיע להישגים נאים, הלימודים באוניברסיטה היו בעיניו טפלים לעיסוקיו הרוחניים – שיעורי תורה קבועים, שמירה על קשר עם המשפחות החב"דיות במוסקווה, השתתפות בהתוודעויות ועוד. בשבתות ובחגים היה מסתיר את טליתו תחת מעילו והענד רגלי גם במוג אוויר קשה מרחק גדול – מעשרה קילומטרים – ובלבד שיזכה להתפלל ולהתוודע במחיצת החסידים.

כ שהגיע לפרקו, נשא לאישה את זוגתו תבדלחטיא מרת רבקה, בת החסיד ר' אברהם רובשקין מנעול שגר אז בפבר המוסקוואי מלחובקה. למרות התנאים הקשים באותם ימים, גם בנשמויות וגם ברוחניות, הקימו בני הזוג בית יהודי-חסידי במלוא מובן-המילה. כשנולדו להם בנם ובתם הגדולים, לא שלחו אותם לבית-הספר הממלכתי אף שהיתה בכך עבירה חמורה על החוק, אלא העניקו להם חינוך חסידי בבית והביאו לשם כך מלמדים חסידיים כמו הרה"ח ר' דובער ריקמאן ע"ה ובדלחטיא הרה"ח ר' משה קצנלבובין (י"משה'קע שרה"סי").

המצב ברוסיה החל להשתנות בסוף שנות ה-10 ותחילת שנות ה-20, כאשר שרעי "מסך הברזל" החלו קמעה-קמעה להיפתח, ור' נפתלי הגיש לשלטונות בקשה לקבל היתרי יציאה לו ולמשפחתו.

תגובת השלטונות היתה קשה, הגם שצפיה. ר' נפתלי פוטר מיד מעבודתו, והוא ובני המשפחה נאלצו לסבול חרפת-רעב ממש, ממנה ניצלו ברוח רק בזכות חבילות מוון ששלחו אליהם ע"י "עזרת אחים" – בסופר-של דבר עזרו ברכותיו השמימיות של הרבי, ולאחר תקופת סירוב ממושכת, המשפחה זכתה לקבל את הרשימות המיוחדים ולעלה לארץ ישראל. המשפחה הגיעה לארץ-ישראל בחרש ניסן תשל"א – בימה הראשונים של חגל ה-ר' חבי"ד שהרבי הקים בקריית-מלאכי לקליטת גל

חסידי בניו כתלי האוניברסיטה. הרה"ח ר' נפתלי קרביצקי ע"ה בחופשתו החסידית בעת קבלת פרס באוניברסיטה

במהלך ביקורו שערך בגולה הרבי"ד בערים הראשונות לייסודה ביקש השר פנחס ספיר (משמאל) לפגוש את "יומדותו הצעיר, עולה חדש, שהוא חסיד תב"די" והוא הריע קרביצקי ע"ה (יושב)

שלחוני היס'השחור.

היה זה מבחנו הגדול הראשון של ר' נפתלי. באקו וסביבתה היו רחוקות מכל מרכז יהודי-חסידי, ור' נפתלי שאלץ להתחיל ללמוד בבית-ספר נכרי, עמד איתן על שמירת התורה והמצוות והמשך החיים החסידיים, כפי שחונך עליהם בחדר בסמרקנד.

ב סיום לימודיו התיכונים, עבר ר' נפתלי ללמוד באוניברסיטה במוסקווה, והנטינות שעמד בהם בבאקו נמשכו ביתר-שאת – שמירת שבת כנגד כל הדרשות המגבילות שמשביב, שמירת כשרות בתנאים

שנמלטו לסמרקנד ממוראות השואה. בבית זה התקיים מניין קבוע לתפילה, וחסידים ובני תורה התארחו בו בקביעות. הילד הושפע מאוד מהאווירה ששררה בבית והירבה לספוג תורה וחסידות מפי דודו הרשי"י ובניו הרה"ח ר' ישראל-יעקב והרה"ח ר' חיים-עזר, זכר כולם לברכה.

בתום המלחמה חזר ר' אשר מהחזית, והמשפחה התאחדה, אלא שהרוגע נמשך זמן קצר בלבד. כעבור שנה נפטרה האם מרת נחמה בדמריימה ור' נפתלי היה לער יתום מאם. האב ר' אשר נישא בזיווג שני, וכעבור זמן-מה נאלץ האב לעקור עם משפחתו לעיר באקו

מכתב הרבי למועצתם בגללה הר החביד בו הוא ממנה את הר"י קרביצקי לחבר הנחלה הגמייח

ובמכתב מיוחד מינה את ר' נפתלי לחבר הנחלה הגמייח (יחד עם החסיד ר' דובער ריקמן והחסיד ר' יהודה בוטרשוילי [הוא יו"ד קולאשר]). ר' נפתלי מילא תפקיד זה במסירות ובאמונה כל השנים, אף שהיה מדובר בעניוק שטבע שעות רבות מזמנו וסבלנות רבה ולעומים מייגעת במגעיו עם הפונים והנעזרים.

עם הזמן נטל על עצמו תפקידים נוספים ב"נחלה", ביניהם חברות בוועדת הביקורת על ניהול השכונה – תפקיד שזכה בו לאמון כללי מצד הציבור בשל יושרו והיגונו; הפעלת הציפריה המודיעה על כניסת השבת – תפקיד שהוטל עליו בשל אחריותו ודייקנותו. כאמור, איש צעיר היה על-אף כשרונותיו ומעלותיו, ומדי בוקר היה משכים לבית-הכנסת לשמור שלמנו התמילה ולא יוצא לפני שסיים את לימודיו לאחר החפילה – והכל בענוות, בצניעות ובפשטות וללא שום "בילוטות", מכבד ומחבב היה את בית הכנסת ומעולם לא השמעו בו דברים בטלים – ובנעויותו היה אף מסדר לפעמים את הספרים.

על כל אלה היה מופלא במידות טובות ומצויין באהבת ישראל, בערה לולת ויבחה של כבוד לכל אדם, קטן כגדול. כל הליכותיו התאפיינו ביושר ואמת, בפשטות וצניעות יוצאת דופן – ומדותיו אלה לא האפילו על חמתו. הוא נרדף כבעל שכל ישר, ולא מעטים נהנו ממנו עצה ותושייה.

אחת מסגולותיו התרומיות הייתה העובדה שמועיל אל הרים את קולו ואיש אינו זוכר אותו מותאם או מתנצל בנושא כזה או אחר או מוציא מפיו דבר בגנותו של משתחו. המיד היה מיושב ומתון, ומועיל לא אראוהו טרוד או לחוץ.

קץ האחרון החל ר' נפתלי לסבול מכאביראש עזים שפקדוהו לעתים קרובות, והבידקות העלו שחלה במחלה היא ליע מצב-בריאותו הדידרד במהירות, אך גם עתה בלט בתכונותיו הנדירות. הוא התאמץ להסביר פנים למבקריו על-אף מצבו הקשה והשתדל ככל האפשר שלא להסריח אפילו את בני ביתו הקרובים ביותר.

ביום שבת-קודש י"ג בתשרי לנ"ב, ופסירתו הקבלה בצער עמוק ובתדהמה עיי בני משפחתו, מכריו, מוקיריו, חבריו לשעורים, נזקקו ותלמידיו. הותיר אלמנה תבדלתי, ובנים ובנות החולכים בדרכו.

תצביח ויהא למלץ יושר. ■

תשרי תשל"ב נסע עם המשפחה לרבי, וזכה כשאר חבריו העולים מרוסיה לקרובים ויחס מיוחד. ההתקשרות לרבי הייתה מיוחדת במינה. לא היה מצבוע קי שלא העטרף אליו בהתלהבות. בין השאר היו לו גם כמה "מבצעים פרטיים", כמו למשל מנהגו שצמח תקופה ארוכה ללכת רגלי למושב מנוח להשלמת מניין, ויחד עם אלה קבע תמיד עתים ללימוד תורתו של הרבי. הוא השתתף בקביעות בשיעורים בנגלה ובחסידות, והמשתתפים שיעורים אלה מעדיים שלא אחת התפלאל להיווכח כיצד יהודי העוסק בעיקר במתמטיקה ופזיקה, מגלה בקיאות והבנה בנגלה ובחסידות ברמה של יושב-אחלה שתרותו אומנותו. ואין זה פלא ששיאפיתו היתה כי עם הפרשה לנימאלות יקדיש את כל זמנו ללימודי קודש.

הרבי מצדו העריך את ר' נפתלי, ופעם שאחד מקרובי המשפחה הוכיר לפני הרבי את שמה של מרת נחמה רובשקין, חמתו של ר' נפתלי הגיב הרבי: "זו האט א געהויבעעם אידיים [=יש לה חתן נעלה] והוסיף: "כדאי לך להיות בקשר עם ר' נפתלי, כי יש הרבה מה ללמוד ממנו".

לדב מעיסוקיו במבצעים, בלימודים ובאקדמיה, היו לר' נפתלי גם תפקידים ציבוריים בנחלה-הר"ביד.

חודשים ספורים לאחר שהגיע למקום, הרבי יסד גמייח לטובת העולים החדשים מרוסיה,

העליה מרוסיה.

עם בואו, ר' נפתלי היה איתן בדעוה להשמע להוראת הרבי לעולים החדשים מרוסיה להתיישב בשכונת נחלה-הר"ביד, ודחה באדיבות הצעות פמנות ביותר, הן מחוסכות והן מעולם האקדמיה, להתיישב במקומות אחרים. כבר בשדה מקבועה בלוד הצהיר ר' נפתלי בפני "קודם-כל הני חסיד הבייד מקושר לרבי ורק אחרי-כך איש מביד" – וכן עשה. בנחלת הר החביד – גם שנים הבאות, כשפיהן במשרת פרופסור במוסדות אקדמים זרועים, הציעות לקבל על עצמו משרות במוסדות אקדמיים ברחבי הארץ הוסיפו לזרום, ועמן התנאי להעתיק את מגוריו לערים אלה, אך ר' נפתלי שגאר איתו בדעתו, ומאז התיישב בנחלה-הר"ביד ועד יומו האחרון לא עקר מהדירה הצנועה שיוקצתה לו בקומה השלישית ב"נחלה", אף שהחבר הצריך נשענת ארוכות ומתשדד, והוא ניצל את הניעות ללימוד שיעורי תורה קבועים.

אף-כי בארץ לא נאלץ לעמוד בנסיגות וזגמת אלה שעמד לפניו ברוסיה, גם המקומות בהם עבד בארץ – שלוחת האוניברסיטה העברית ברחובות ובני ברק – באר-שבע – לא היו סביבה טבעית של אברך חסיד, אבל ר' נפתלי שגאר תמיד אותו נפתליקע של סמורנד ומלחובקה. הוא היה אמנם מבורק בתחומו ותמנה אף לראש החוג למתמטיקה באוניברסיטה באר-שבע – אך התקדמותו ועליותו בדרגות באקדמיה לא פגעו כמלאו-נימה בצניעותו ובפשטות הליכותיו החסידיות. הוא שמר מניד בגאון על דמותו המיוחדת – על הופעתו במבנעת חסידית וציציות בחוף וכי – וקדיש בכך שם שמים וקירב רבים-רבים לחסידות בין שירות ובין בעקפין.

על העדפה זו של ר' נפתלי שהיתה מלווה בצניעות רבה, מתהלכים סיפורים רבים. אחד מותלמדיה באוניברסיטה שהתקרב להדות, ספר שהביכנסו בפנים הראשונה לבית-הכנסת החבידי ב"נחלה", לא האמין למראה עיניו: הפרופסור המכובד שהכיר באוניברסיטה יושב בקצה פסל בצניעות ומאין לשעור... אחד מבני משפחתו מספר שבשאלו את ר' נפתלי איך ומתי נחפץ מייסתם דוקטור" לפרופסור, השיב לו ר' נפתלי תשובה אפויינית: "זה הרי שטויות", והוסיף: "אילו היה לח אצל שניו בנתנה חסידית מוסימת כפי שביקשתי ממך, הייתי הרבה יותר מרוצה..."

"הוא אדם גדול ותוכל לקבל ממנו הרבה"

קיום לדמותו של הרה"ח ר' נפתלי קרביצקי ע"ה,
שנתבקש לישיבה של מעלה ב"ג תשרי שנה זו

מאת הרב יוסף הרטמן

פתיחת שנת הלימודים באוניברסיטת "בן גוריון" בבאר-שבע. מאות סטודנטים נרגשים נודשים את אולם האודיטוריום המפואר, ומחכים בקוצר-רוח לנאומו של הפרופסור למתמטיקה, מר נפתלי קרביצקי, אשר תפתח את שנת הלימודים.

שקט משתר בקהל שעה שפרופסור קרביצקי צועד בצעדים מדודים אל דוכן הנואמים. הנוכחים אינם יכולים לכבוש את אותות התדהמה שניכרים על פניהם למראה לבושו החסידי של הפרופסור. זקן ארוך יורד על פי מידותיו, ציציתיו משתלשלות מתחת לחולצתו, כובע חסידי רחב-תיתורא על ראשו ועל פניו חיוך נעים...

פרופסור קרביצקי כבר רגיל בכך, ומיד פותח בנושא בו הוזמן להרצות – מתמטיקה.

ושוב לא יכולים הסטודנטים לכבוש את אותות התדהמה הניכרים על-פניהם. היתכן? יהודי דתי, ועוד חסיד, מגלה בקיאות עצומה במתמטיקה?...

הרה"ח ר' נפתלי קרביצקי, פרופסור מפורסם במתמטיקה, כתב כמה ספרים בתחום, אשר התפרסמו בכל האוניברסיטאות בעולם, ופירסם את מחקריו האקדמאיים בחוברות של פרופסורים ומרצים למתמטיקה. אין פלא, איפוא, כי חלק מהסטודנטים שלמדו אצלו – התקרבו ליהדות, וחלקם הקימו בתים בישראל על יסודי התורה והמצוות (ראה מסגרת).

החסיד ר' נפתלי ע"ה, נולד בשנת תרתי"ח לאביו הרה"ח הרה"ח וכו' ר' אשר קרביצקי ז"ל, ואמו מרת נחמה ע"ה, בתו של הרה"ח נפתלי מרינובסקי ז"ל, ואחותו של הרה"ח שמועה מרינובסקי זצ"ל מקרמניצו. נפתלי הקטן נקרא כך על-שם סבו, אבי-אמו.

RABBI MENACHEM M. SCHNEIDERSON
Lubavitch
770 Eastern Parkway
Brooklyn, N. Y. 11213
Hyacinth 3-8250

מנחת מענדל שניאורסאהן
ליובאוויטש
770 איסטערן פארקוויי
ברוקלין, נ.י.

ב"ה, ימי הגאולה, שנה כי תשא את ראש בני ישראל, ה'תשל"א
ברוקלין, נ.י.

תושבי נחלת הר חב"ד
אשר בארצנו הק'
חבנה וזכרון ב"ב ע"י מ"ב
ה' עליהם יחיו

שלום וברכה:

בהוספה לדברים הנאמרים בהתקשרות דימי גאולה אלו, בהתאם כמה
וכמה מחיינו בני ישראל, שליט"א, אשר תוקף מיוחד לדברים הנאמרים
בסוּבָה ב"י עשרה, דאכף עשרה שכינתא שריא, על אכ"כ בעני כמה וכמה
עשירות מבני,

כדי להמשיך בענין כפועל פס, דהמעשה הוא העיקר ועשי' לקיאל,
ובמיוחד עשי' שהיא טוב באמת, טוב לשיים וטוב לבריות גם יחד,

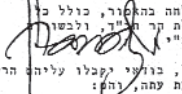
עלה בדעתי, ובהסכמתם אשר כבוד אני שחיי' סחור סטחה וטוב לבב,
ללימד בנחלת הר חב"ד קרן גמ"ח לאנשי אשר עלו מסיני סטרינת
הולדת כ"ק מו"ח אדמו"ר נשיא ישראל -

אשר ימים אלו הרי הם יום הולדתו וגם יום גאולתו -

והתחלה כפועל-על ידי הכנסה לקרן הגמ"ח סכום של שבעת אלפים
שקל (דולר).

וכיון שבג"ח הרי היא כחבורת חסדינו ז"ל, בין לעניים ובין
לעשירים, יהי רצון מהש"ת אשר בנודון זה יהי הגמ"ח לעשירים אלא
שקוקים לבג"ח באותה שעה, והביא הוספה עוד פוסד ק' בנחלת הר חב"ד
להוספה בכל עניני הנהלה הגמ"חיים והרוחניים גם יחד, כולל כסות
ועיקר, אשר בקרוב ממש ובעליל דירן יהראו עם קרוביהם ויודיעוהם
וכל אשר בסט ישראל יכונה במדינה האמורה והודעות לה -

הוראות סחור סטחה וטוב לבב ע"ל התמריצים הם ובני ביתם שליט"א
מתי' התראות זו הקדמה קרובה ממש לקיום היעוד ע"ן בעין יראו בשב
הרי' ציון, ונאמר חפץ הוי' את דרוּעַפֶּנֶם קדשו לעיני כל הגויים
וראו כל אפסי ארץ את ישועת אליקינו

ברכת הצלחה באשר, כולל כל
עניני נחלת הר חב"ד, ולבשו
סובות תהי'

הנהלו קרן הגמ"ח, על כל פנים לעת עתה, והם:
הרה"ח וו"ח א"א נו"נ עוסקים בב"א
הרי"ר רובער שי' ריקסן
הרי"ר יהודא שי'
הרי"ר נפתלי שי'
קראוויצקי,
ונשלח להכתב מהיר דהוף ובודאי יאשרו אותו ב"ב באופן כזה. וה"ח.

מכתב ייסוד קרן הגמ"ח בנחלת-הר-חב"ד.

בשולי המכתב ציין הרבי את שמות חברי הנהלת קרן הגמ"ח

למקום מבטחים בסמרקנד שבבוכרה. שנות הלימוד בחיידר"י עיצבו את דמותו
בסמרקנד וזה ר' נפתלי ללמוד בחיידר"י אצל החסידים, וחישלו את נפשו התמימה והרכה
כמה מלמדים חסידיים, בהם הרה"ח המרוסס ר' אלי' חיים וויטבלט ז"ל
והרה"ח ר' חיים זובער (בערקע) חן ז"ל. אלו, קיבל עוצמה רוחנית אדירה של מסירות-
השנים הללו, מעטות הכמות ורבות האיכות - נפש אמיתית, והקרבה אישית למען חביד
- הטביעו את חותמם העמוק והאמיתי בנפשו הרכה של נפתלי הפעוט.

אביו ר' אשר, שמגיל 14 והלאה ישב ולמד בין כותלי ישיבות תומכי-תמימים בחרקוב, בנעול ובקרמניז, היה מקושר בלב-ונפש לחסידות חביד ולכ"ק רבותיו נשיאנו הקדושים. בעת לימודיו בישיבות אלו, קשר אביו קשרי ידידות אמיצים עם המשפיע המפורסם הגה"ח רבי מענדל פטרסע עי"ה והגה"ח המשפיע רבי נחום גולדשמיט עי"ה. כך גדל נפתלי הצעיר באוריה של התקשרות לרבותיו נשיאנו ואהבת חסידים.

ר' נפתלי היה בן-דוד ראשון של המהול המפורסם הרה"ח ר' חיים מרינובסקי עי"ה, שנתלק מאתו בפתאומיות בט"ו מר-חשון תשנא. בין שנה בני-הדודים, שנה ידידות עמוקה ונפלאה. הם היו דומים מעט בחיצוניותם, והרבה מאוד באופיים החסידי המנימי ובצניעותם הרבה.

כאשר מלאו לנפתלי הפעוט שלוש שנים, פרצה מלחמת העולם השנייה. היה זה ב"ד בסיוון שנת ה'תשי"א. קגלי הצבא הגרמני פלשו בהמוניהם לטח רוסיה, וכבשו עיר אחר עיר. תוך זמן קצר הגיע הצבא הרוסי לקרבת העיר לנינגרד, שם נעך קרב הגדול בין צבא רוסיה לצבא הנאצי.

משפחת קרביצקי נותרה בעיר לנינגרד הנצורה, כאשר הם סובלים מחרפת רעב. רבים מתושבי העיר הנצורה גוועו ברעב, בהם גם אחותו של נפתלי בת השתיים.

לאחר מסע נדודים קשה ומפרך, מלווה בסכנות ובניסים רבים, הצליחה המשפחה, יחד עם משפחות נוספות מאנ"ש, להגיע

כאשר התגוררה המשפחה בעיר הנידחת באקו ונפתלי בן שער שנים בלבד, קיבל יום אחד תשורה יקרה ביותר.

דוד, הרה"ח **עזריאל מרינובסקי** ז"ל, הבחין כי לילד כשרונות מזהירים ותפיסה מהירה והוא חונן ברצון אמיתי ללמוד גמי ולהקדם, למרות כל התנאים הגשמיים ששררו באותה תקופה אפילה. הוא החליט להפתיע אותו, והעניק לו במתנה סט שלם של שבע תלמודי בבלי, כדי שהילד יוכל ללמוד בעצמו.

בדף השער כתב נפתלי הצעיר: "הניני מתחייב ללמוד בכל יום לפחות חמש עשרה דקות מתוך הגמרא הזו!"...

באותה תקופה נשא את זוגי מרת רבקה שחתי למשפחת רובשקין המפורסמת מהעיר החסידית נעול. בשנת תשכ"א עבר הזוג הצעיר להתגורר באילניקה, כפר קטן הסמוך למוסקבה. בכפר זה קיימו אורח-חיים יהודי במסורות-נפש שש נולדו להם בן ובת, וכאשר הגיעו לגיל 13 היו צריכים על פי חוקי המדינה לשלוח אותם ל"שקאלע" – בית-הספר הגוי במקום – אישור כי הילדים "יחולים ואינם מסוגלים ללמוד בבית-ספר"...

באותה תקופה למדו הילדים במחתרת אצל הרה"ח "הרה"ח **זוהר ריקמן** ז"ל, שברבות השנים זכה גם הוא לעלות לארץ-הקודש ולהתיישב בנחלת-הר-חבי"ד.

באותם השנים היה ר' נפתלי צועד בשבתות כעשרה ק"מ כדי להתפלל ולהתוודע עם אנ"ש שי, אשר דרו בפברז המוסקבאי מאלאהובקה. מעוטף בטליתו מתחת למעילו, צעד דרך ארוכה. הוא ידע כי אילו יתפס על-ידי שוטרים כשהוא מעוטף בטלית – הוא מסכן בכך את חייו בפועל, אולם דבר לא הרגיע אותו מלקיים תורה ומצוות בהידור. כאשר סיים את לימודיו האקדמיים באוניברסיטת מוסקבה – צורך מיד לסגל האקדמי כמורצה מן המניין.

כך חלפו עוד כמה שנים... חותנתו זכתה לצאת מרוסיה והגיעה לניו יורק בשנת ה'תשכ"ו. היא ביקשה ברכה מכ"ק אדמו"ר מלך המשיח שליט"א, עבור בתה וחתנתה כי יזכו לצאת מעמק הבא, אולם רק בשנת תשל"א, זכתה לשמוע הבטחה מהרבי כי בתוך זמן קצר יצאו מרוסיה וכי עליהם "להגיש את הניירות"...

למולו של ר' נפתלי נודע לו כי חוק זה לא חל על התלמידים אשר באו ללימודים בלבוש מסורתי. הוא קנה איפוא "כיפה בוכרית" גדולה, וחבשה לראשו בכל זמן שהותו בשטח הקמפוס. בשנות לימודיו אלו, התקיים ר' נפתלי על לחם וירקות. תפילין הניח בסתר בחדרו מתוך מסירות-נפש.

במשך שנות לימודיו במוסקבה עמד בקשר רצוף עם משפחות אנ"ש במקום, והיה משתתף קבוע בתפילות וההתוודעויות שנערכו בבית הכנסת. הכרות טובה במיוחד היה לר' נפתלי עם הרה"ג הגה"ח רבי **יהודה (קולאשער) בוטראשוילי** ע"ה – ויבדלחטי"א – חתנו הרה"ח **נתן קנלסקי** שי'. בכל יום קבע זמן ללימוד חומש, משנה וגמרא. כך בזכות תפיסתו המהירה והיסודית עלה מעלה מעלה בידעית התורה. כמובן, הכל היה במתרת, שכן אילו היה נתפס, היה מסולק מיד מהאוניברסיטה...

בשנות לימודיו הצטיין מאד במקצוע המתמטיקה והתגלה כבעל ראש מבריק ומוזרי. באותה תקופה חשוכה ומלאת אטישמות יהודי לא יכל להתקדם בבלת תואר אקדמאי. יום אחד נקרא אל ההנהלה והופתע לקבל מהם מדליית-זהב, מכיון שהגיע למקום הראשון במתמטיקה באוניברסיטה. היתה זו הפתעה מוחלטת לכל הסטודנטים והמרצים – יהודי מקבל מדליית זהב! היה בזה "קידוש-השם" עצום. ר' נפתלי כדרכו, לא הסתנור מהכבוד המדומה. הוא נותר צנוע ועניו כפי שהיה עד תה, וכפי שהמשיך עד לימו האחרון!

הנה סיפור מעניין נוסף, היכול ללמדנו על אישיותו.

מספר, ר' **יצחק כהן**, לשעבר סטודנט למתמטיקה באוניברסיטת "בן גוריון" בבאר-שבע, וכיום חסיד חבי"ד המתגורר בנחלת הר חבי"ד: באחת השבתות התארחתי בנחלת-הר-חבי"ד, אצל משפחה חבידית. בשבת-קודש בבוקר, כאשר הלכתי יחד עם המשפחה המארכת לבית-הכנסת, נדהמתי לראות את הפרופסור המפורסם נפתלי קריביצקי, לבוש במעיל ארוך ושחור, יושב עם חברות זקנים ולומד חסידות. לאחר התפילה, הייתי עד למחזה 'מור' עוד יותר. הפרופסור המפורסם, הגאון המבריק בתחום המתימטיקה, יושב סביב לשולחן עם עוד כמה זקנים, כאשר חברות צעירים עומדת על גביהם ומאוינה בשקיקה לכל מילה היוצאת מפי הזקנים. בני התבורה כולה אכלו הערינג, שתו וודקא ואמרו ל"חיים". לסיים, יצאו כולם בריקוד חסידי "יד על כתף", והפרופסור, יחד עם כולם, שוהו בין שוים. נדהמתי מהפשטות מהגניעות, מהענווה. אי-אפשר לתאר זאת! אותו מעמד, ממנו התפעלתי מאוד, "יתפס" אותי והביא לחיזוק קעס ר' נפתלי, שברבות הימים קירב אותי להודות בכלל ולחבי"ד בפרט.

בכיר למגמת מתמטיקה. במקביל, היה מרצה גם בשלוחה של האוניברסיטה ברחובות. את הנסיעות שהיו בתחבורה הציבורית וארכו זמן רב, ניצל ר' נפתלי ללימוד חסידות וחתית...

גם בסיום יום עבודה מפרך, תמיד שקד בלימוד הגמרא והרמב"ם עם "חברותות" בבית הכנסת – עם יבלחטי"א הרה"ח ר' **מענדל וועכטר** שי' ראש הכולל לאברכים, או עם הרה"ח ר' **אלחנן יעקובוביץ** שי'.

ב שנת ה'תשל"א, מינה הרבי מה"מ שלושה מחשובי החסידים בנה"ח לתנהלת הגמ"ח המרכזי. הראשון היה הגאון החסיד ר' **יהודה בוטראשוילי** ז"ל, השני היה הרה"ח ר' **זווער ריקמן** ז"ל, והשלישי היה הרה"ח ר' **נפתלי קרביצקי** ז"ל. היה זה מינוי אישי של כ"ק אדמו"ר מלך המשיח. ר' נפתלי ייחס חשיבות רבה למינוי, וניהל במסירות, בהתמדה ובכשרון רב את

החדשים מרוסיה להתיישב בנחלת-הר-חבי"ד – סירב בתוקף. הם ניסו לפתותו בכל מיני פיתויים כי יעבור להתגורר ברחובות, בסביבה של אקדמאים, שם יקבל דירה מרווחת וכבוד רב... אך לא איש כ"ו נפתלי ישית ליבו לפיתויים כאלו, שהם מהבלי העולם הזה.

הגיעו גם קרובי משפחה "פיקחים" שהצטרפו ל"מכבש הלחצים", כי ל"טובתו" עליו להתגורר ברחובות בשכונ אקדמאים. אך ר' נפתלי נשאר נחוש בדעתו: "ירק בנחלת הר חבי"ד, כפי הוראת הרבי שליט"א לעולם החדשים!"

כך, במקום דירה מפוארת בסביבה אקדמאית, בחר ר' נפתלי להתגורר בנחלת-הר-חבי"ד, בבלוק המפורסם – 176/6 – בו גרו ראשוני אי"ש שי', בדירה צנועה ופשוטה. הוא פנה לאוניברסיטת "בן גוריון" שבבאר-שבע, והתקבל מיד לעבודה כמרצה

בדרך לא-דרך הועברה הידיעה לר' נפתלי, והוא מיהר לגשת למשרדי ההגירה "יאוביר" ולבקש אשרת יציאה. כצפוי, מיד כאשר הגיש את הניירות לעלות לאה"ק ת"ו, פוטר ר' נפתלי מעבודתו כמרצה למתמטיקה, למרות מעמדו הבכיר בצוות...

בחסדי השי"ת, בזכות ברכתיו הקדושות של הרבי, קיבל ר' נפתלי כעבור זמן קצר את אשרות היציאה – מיצמק הבנאי לאורה ולגאולה...

ב חודש ניסן ה'תשל"א, חודש הניסים, הגאולה והחירות, זכתה משפחת קרביצקי לעלות לארצנו הקדושה, תודה לאל!

נציגי הסוכנות שראו את תעודותיו המעידות על השכלתו הגבוהה ונסיגתו כמרצה למתמטיקה באוניברסיטת מוסקבה – רצו להפנותו לדור בירושלים; אולם הוא, ששמע על הוראתו של הרבי להפנות את העולים

קופת הגמ"ח המרכזית בנחלת-הר-חבי"ד, לפי הוראת הרבי.

אלפי אנשים מאגיש בנחלת-הר-חבי"ד ומכל הארץ נהנו מקופת הגמ"ח. כאמור, את הכל עשה בצניעות ובענווה, ללא פרסומת והתבלטות. הוא הסתפק בדירה צנועה, ריהוט פשוט ועתיק יומי, ושנא את המותרות והגאוותנות בתכלית השנאה.

כל מה שעשה – עשה בצורה יסודית ומושלמת, לא היה קיים אצלו מושג של "לצאת ידי חובה" ("יוצא-זיין"). הסדר והדייקנות היו טבועות בדמו. במשך עשרות שנים היה האחראי על "אועקת השבת", וליע אועקה בעת הלוייה.

בחגים: סוכות, חנוכה ופורים היה נוסע למחנות צה"ל "מבצעים" במשך שנים השתתף ב"מבצע תפילין" בבסיס תובה הסמוך לקריית-מלאכי יחד עם ידידו הטוב הרה"ח ר' משה קליין ז"ל.

בשנים הראשונות לייסוד נחלת-הר-חבי"ד נבחר ר' נפתלי לחבר ב"ועד ההורים" של ה"תלמוד תורה". כותב שורות אלו – יבדלחטיא – וזה להיות חבר יחד עימו ב"ועד ההורים", וביחד ניסו לשפר, לייעל ויילהרים את החינוך החסידי ואת רמת הלימודים בכלל.

פעם אמר הרבי לאחד מקרובי משפחתו: תשתדל להתקרב לר' נפתלי "הוא אדם גדול ותוכל לקבל ממנו הרבה!". דוגמי, שלאחר שמיעת משפט כזה – כל מלה נוספת עלולה רק "לקלקל".

בצרות קודשינו ביקר ר' נפתלי פעמיים. הפעם הראשונה הייתה בחודש תשרי תש"ב (כחצי שנה

לאחר בואו לאה"ק ת"ו). הוא שהה ב"בית חיינו" חודש תמים, וניצל זמן זה לחיזוק ההתקשרות לכ"ק אדמו"ר מלך המשיח בלב ונפש ובעומק פנימיות לבבו...

חלפו עשרים שנה (!) עד ביקורו השני אצל הרבי. במשך כל השנים נמנע מלנסוע אל הרבי כיון שהרגיש שאינו מוכן נפשית להכנס ל"יחידות" ולחזות בנועם זיו פניו הקדושות של נשיא הדור.

בכל אותן השנים, הציעו לו כמה וכמה פעמים לטוס לניו יורק בחינם מטעם האוניברסיטה, כדי להרצות שם, ובמקביל להשתלם בחידושים האחרונים בתחום המתמטיקה, אולם הוא סירב מטעם כמוס. למשפחתו סיפר בסוד, כי לא יעלה על הדעת שהוא יתארך בניו-יורק ולא יכנס ל-770 ללא ומקדם...

רק כעבור עשרים שנה, בחודש אולול ה'תשנ"א ס' ר' נפתלי לארה"ב. התרגשותו הייתה כה גדולה, עד שכאשר ראה את הרבי – חלה מרוב התרגשות וקיבל את מחלת "השושנה" ברגלו, ל"ע.

לאחרונה, גילה לבני משפחתו כי לאחר שיצא לפנסיה בגיל שישים וחמש, הוא שואף לשבת וללמוד ב"כולל" כל היום ולהתמסר רק ללימודי-קודש, כדי להשלים את כל מה שלא הספיק בימי חייו הקצרים. בד-בבד, תיכנן להמשיך בהרחבת וביסוס קופת הגמ"ח, כדי שיוכל להושיט יד עוזרת לפגועים נוספים...

אך, לדאבונו ליבו, לא הצליח החסיד רבי נפתלי ז"ל למלא את משאלות לבבו. בז"ך בתמו תשנ"ח, התגלתה אצלו המחלה הממארת ר"ל. הוא קיבל את יסוריו באהבה

ובדומיה. לא רצה להדאיג את בני משפחתו והראה להם פנים שוחקות ומחייכות...

בימי מחלתו השתדל לא להטריח את בני משפחתו וידידיו, ולא רצה לגרום להם צער ועגמת נפש. יסוריו נמשכו עד שייק י"ג בתשרי ש. ז. – יום ההילולא של כ"ק אדמו"ר המוהרי"ש – "ילכתחילה אריבער".

במשך ימי מחלתו נאמרו לזכותו עשרות אלפי פרקי תהלים בכל מוסדות חבי"ד בארץ ובעולם; תפילת "ימי שביד" ומתן צדקה וכו' בבתי הכנסת של חבי"ד; נשים ובנות התפללו בעבורו בעת רצון בזמן "הדלקת נרות" בערבי שבתות ובערבי הימים הנוראים. אך, לבסוף "ניצחו אראלים את המצוקים" והוא התבקש לישבה של מעלה, כשהוא טהור ומוזכך מהיסורים.

בטוחים אנו, שלא מיצינו במאמר קצר זה את גודל אישיותו, מידותיו התרומיות ותכונותיו הנפשיות הנפלאות, אשר צריכות לשמש נר לרבים ופרט לדור הצעיר. גם אלו שראו אותו יום יום בביהכ"ס המרכזי בנחלת הר חבי"ד – לא ידעו על גדולתו הרוחנית משכמו ומעלה, כי צנוע ביותר היה כל ימיו, ברח מן הכבוד, התחבא מן התהילה, הסתתר מפני הפרסומות!

יהי נא מלץ יושר עבור ווגותו, בניו ובנותיו, חתנו ונדויו שי עבור כל אג"ש שי בכלל, ותושבי נחלת-הר-חבי"ד שי בפרט – שנוכה תיכף ומיד לביאת והתגלות כ"ק אדונו מורנו ורבינו מלך המשיח שיבוא ויגאלנו בנאות עולם בגאולה האמיתית והשלמה, אמן!

"יהקיצו ורגנו שוכני עפר" והוא בתוכם! אמן!

The following are documents published by the Shamir society throughout the years that show Reb Naftali's involvement. The mentions of Reb Naftali are highlighted.

גילוי דעת

אנחנו, החתומים מטה, אנשי מדע ומחקר מדעי, מצהירים באמונתנו השלמה, שלא זו בלבד שאין סתירה כל שהיא בין האמונה לבין המדע, כי אם כל מדעי הטבע והמדע השימושי מוכיחים בזמננו יותר מאשר אי פעם בעבר את היעדר כל יסוד ל"הוכחות" המדעיות כביכול נגד התורה, ומסבירים ומחזקים את האמת שבאמונה השלמה של עם ישראל בבורא העולם, על פי תורתנו השלמה, התורה שככתב ושבעל פה, כפי שהקב"ה נתנה לנו מסיני ומסורה לנו מדור דור, על תרי"ג מצוותיה, חוקיה ומשפטיה.

הצהרתנו זו באה כדי להפריך את הטעות המופצת בחינוך ובהסברה שיטתיים בארצנו, בדבר סתירה כביכול בין התורה למדע, שגרמה להשתלטות החילונית על עמנו, והיתה מגורמי השואה והפורענויות שבאו בעקבותיה.

אנחנו מאמינים באמונה שלמה, שקיומה של מדינת ישראל אפשרי על פי תורתנו בלבד, ועל כן חיוני ביותר לעמנו בשעה זו להשתית את מדיניות ארצנו על פי עקרונות התורה. אנחנו קוראים איפוא לעם ישראל כולו ולנאמניו — ותהא זיקתם החיצונית לדת ישראל אשר תהא — להשתחרר מן השיעבוד לחילונית, מהתוהו ובוהו ומסכנת שואה נוספת ח"ו שבעקבותיה, להתעלות מכל מפלגתיות ותגרנות הקשורה בכך, ולשאוף להקמת מוסד בעל סמכות עליונה, של יראי שמים, נאמני התורה, אשר על פיו בלבד, באהבת ישראל וארץ ישראל, יקבעו את מדיניות ארצנו בכל תחומי חיינו.

וקוראים אנחנו לכל איש ישראל לשוב בהבנה — ללא חשש מפני מלעוגים — אל האמת ואל האמונה המעשית, אל הצנע לכת, אל שמירת הלשון, אל כשרות המאכלים, אל התפילין, אל קדושת השבת והמועדים, אל טהרת המשפחה — אל כל מצוות תורתנו חוקתנו הנצחית, וזוכה בעזרת ה' יתברך לגאולה השלמה של כל בית ישראל במהרה בימינו אמן.

פרופ' ירמיה ברנובר, מכניקה
ד"ר מאיר לוינגר, מדעי החי (ביאולוגיה)
ד"ר נפתלי קריבצקי, מתמטיקה

פרופ' אלון רדקובסקי, פיסיקה גרעינית
פרופ' אריה (ק') שטרן, כימיה
ד"ר יוסף קדם, מדעי החי (ביאולוגיה)
ד"ר עמרם קושלבסקי, פיסיקה גרעינית

המערכת:

העורך הראשי
פרופ' י' ברנבר

עורכת
אילנה קובן

עורכים לשוניים
דיצה אשר
אביב מלאר
שרמין רודרמן

עיצוב גרפי
טיארה ירון

ביצוע גרפי
מרגלית בסן

סדר עברי
דפוס אחוה

סדר אנגלי
ישראל ולרשטיין

נדפס בדפוס אחוה ירושלים

© באור התורה.

כל הזכויות שמורות לכל החומר
הכתוב והגרפי המקורי. אין להעתיק
בצורה כלשהיא חומר מתוך החוברת
ללא אישור בכתב מן העורכים.
לאחר קבלת האישור יש לציון בכל
מקום את המקור.

ISSN 0333-6289

ISBN 965-222-015-9

באור התורה יוצא לאור על-ידי
"שמי"ר"

אגודת אקדמים שומרי מצוות
יוצאי רוסיה ומזרח אירופה
רחוב דוד ילין 6
ת.ד. 5749, ירושלים 91047
טל' 02-223702

מנכ"ל "שמי"ר"
בצלאל שיף

מס' הפטור ממס הכנסה
בארצות הברית של אגודת
שמי"ר: 13-2939390
אישור מוסד ציבורי של אגודת
שמי"ר בארץ: מס' 4505969

ועדת היעוץ הבינלאומית

ד"ר בנימין אמר, תורת היחסות
הכללית, מיטרה קורפוריישן,
ברייטון, מסצ'וסטס, ארה"ב;
פרופ' יצחק בלוק, פילוסופיה,
אוניברסיטת ווסטרן אונטריו,
לונדון, אונטריו, קנדה; פרופ'
יעקב בראוור, רפואה, ביה"ח
רויאל ויקטוריה, מונטריאל,
קוובק, קנדה; ר' ד"ר נפתלי ברג,
פיסיקה, מעבדה ע"ש הרי
דיימונד, בלטימור, מרילנד,
ארה"ב; ד"ר מרים גרוסמן,
רפואה, ברוקלין, ניו-יורק,
ארה"ב; פרופ' וולוול גרין,
מיקרוביולוגיה, אוניברסיטת
מינסוטה, מינאפוליס,
מינסוטה, ארה"ב; פרופ' אברהם
מיכאל הסופר, סטטיסטיקה,
אוניברסיטת ניו-סאות-וולס
קנסינגטון, ניו סאות-וולס,
אוסטרליה; ד"ר יעקב חנוכה,
פיסיקה, "מוביל טייקו סולר
אנרג' קורפוריישן", וולתם,
מסצ'וסטס, ארה"ב; פרופ'
אלברט טייטלבוים,
מתמטיקה, אוניברסיטת מק'
גיל, מונטריאל, קוובק, קנדה;
ר' ניסן מאנגל, ברוקלין, ניו-יורק,
ארה"ב; ר' זלמן פוזנר, נשוויל,
טנסי, ארה"ב; ד"ר יעקב
פרידמן, מתמטיקה,
אוניברסיטת קליפורניה,
אירוויין, קליפורניה, ארה"ב;
ר' מניס פרידמן, סנט-פול,
מינסוטה, ארה"ב; פרופ' מנחם
קובקס, סוציולוגיה, מונטגומרי
קולג', רוקווייל, מרילנד, ארה"ב;
ד"ר נפתלי קרביצקי,
מתמטיקה, אוניברסיטת הנגב
ע"ש בריגוריון, באר-שבע,
ישראל; פרופ' פול רוזנבלום,
מתמטיקה, אוניברסיטת
קולומביה, ניו-יורק, ניו-יורק,
ארה"ב; גדליה שפר, מתמטיקה
ופיסיקה, "אוטומט", ניו-
אינפורמישן סיסטמז", ניו-
יורק, ניו-יורק, ארה"ב.

ועדת היעוץ הבינלאומית

יושב ראש: פרופ' ירמיה ברנבר, מגנטוהידרודינמיקה, אוניברסיטת הנגב ע"ש בן גוריון, באר-שבע; ד"ר בנימין אמר, תורת היחסות הכללית, מיטרה קורפוריישן, ברייטון, מסצ'וסטס, ארה"ב; פרופ' יצחק בלוק, פילוסופיה, אוניברסיטת ווסטרן אונטריו, לונדון, אונטריו, קנדה; פרופ' יעקב בראוור, רפואה, ביה"ח רויאל ויקטוריה, מונטריאל, קוובק, קנדה; הרב ד"ר נפתלי ברג, מיזיקה, מעבדה ע"ש הרי דיימונד, בלטימור, מרילנד, ארה"ב; פרופ' שמואל גורביץ, מיזיקה, מכון ויצמן, רחובות; ד"ר מרים גרוסמן, רפואה, ברוקלין, ניו-יורק, ארה"ב; פרופ' ועלוול גרין, מיקרוביולוגיה, אוניברסיטת מינסוטה, מינאפוליס, מינסוטה, ארה"ב; פרופ' יחיאל דומב, מיזיקה, אוניברסיטת בר-אילן, רמת-גן; פרופ' אברהם מיכאל הסופר, סטטיסטיקה, אוניברסיטת ניו-סאות-וולס, קנסינגטון, ניו-סאות-וולס, אוסטרליה; ד"ר יעקב חנוכה, פיזיקה, "מוביל סולר אנרגי קורפוריישן", וולתם, מסצ'וסטס, ארה"ב; פרופ' אלברט טייטלבוים, מתמטיקה, אוניברסיטת מקגיל, מונטריאל, קוובק, קנדה; פרופ' יהודה לוי, אלקטרואופטיקה, בית-ספר גבוה לטכנולוגיה, ירושלים; ד"ר יהודה לנדס, פסיכולוגיה קלינית, פאלו אלטו, קליפורניה, ארה"ב; הרב ניסן מאנגל, ברוקלין, ניו-יורק, ניו-יורק, ארה"ב; הרב זלמן פוזנר, נשוויל, טנסי, ארה"ב; ד"ר יעקב פרידמן, מתמטיקה, אוניברסיטת קליפורניה, אירוויין, קליפורניה, ארה"ב; הרב מניס פרידמן, סנט-פול, מינסוטה, ארה"ב; פרופ' מנחם קובקס, סוציולוגיה, מונטגומרי קולג', רוקוויל, מרילנד, ארה"ב; ד"ר **נפתלי קריבצקי, מתמטיקה, אוניברסיטת הנגב** ע"ש בן-גוריון, באר-שבע; פרופ' פול רוזנבלום, מתמטיקה, אוניברסיטת קולומביה, ניו-יורק, ניו-יורק, ארה"ב; הרב ד"ר עמנואל שוחט, פילוסופיה, הומבר קולג', טורונטו, אונטריו, קנדה; גדליה שפר, מתמטיקה ופיזיקה, "אוטומטד אינפורמישן סיסטמז", ניו-יורק, ניו-יורק, ארה"ב; הרב שניאור זלמן גפני, בני ברק; הרב יצחק גינזבורג, כפר-חב"ד.

עורך ראשי
פרופ' ירמיה ברנבר
עורך
יונדב קפלון
מנהלת המערכת
אילנה עטייה
עיצוב גרפי
אנדריי רוניצקי
הגהות
דיצה שבתאי

© באור התורה תשנ"א 1991

כל הזכויות שמורות לכל החומר הכתוב והגרפי המקורי. אין להעתיק בכל צורה שהיא חומר מתוך החוברת ללא אישור בכתב מן העורכים. לאחר קבלת האישור, יש לציין בכל מקום את המקור.

ISBN 965-293-018-0

יוצא לאור על-ידי "שמיר" אגודת אקדמאים שומרי מצוות יוצאי רוסיה ומזרח אירופה רח' דוד ילין 6 ת.ד. 5749 ירושלים 047 91 טל' 02-385702

מנכ"ל "שמיר" בצלאל שיף

מנהל ההוצאה לאור של "שמיר" פנחס גיל

סדר גרף חיי

תשורה מחגיגת הבר מצוה של

התמים נפתלי הכהן ש"י בלוי

כ"ח אלול ה'תשפ"ג - שנת הקהל

